

Foto: Lucie Grébková

9 770011 232004 1 1

Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

11

2013
ročník 65

- 383** ..... **TÉMA SPECIÁL: Podzimní knihovnické svátky 2013**
– Knihovnický happening aneb Potkali se u Kolína
☛ Lenka Juračková
– Knihovnická ocenění letošního roku
☛ Olga Vašková

- 389** ..... **ROZHOVOR s Ing. Martinem Vopěnkou**
„Hlubit příkopy mezi knihovnami a nakladateli
je naprostý nesmysl“ ☛ Olga Vašková

- 392** ..... **Knihovny současnosti 2013 hostila Olomouc...**
☛ Lenka Šimková

- 394** ..... **Nositelé Medaile Z. V. Tobolky 2013**

- 395** ..... **Knihovna jako místo vzdělávání – jak ji vybavit
a uspořádat** ☛ Klaus Ulrich Werner

- 400** ..... **Bařův institut – zdařilá konverze průmyslové
architektury pro potřeby paměťových institucí**
☛ Jiří Mika

- 402** ..... **Středočeský Kramerius ozdobil dalších
pět knihoven** ☛ Olga Vašková

- 403** ..... **Z TAJEMSTVÍ KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA**
Ze sbírky Jindřicha Imlaufa ☛ Sylvie Brodiová

- 404** ..... **KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH**
Zpívání v jeskyních – Co venkovské knihovny umějí
a mohou IX. ☛ Daniela Wimmerová

- 406** ..... **Prácheňsko digitálně** ☛ Lenka Šimonová

- 408** ..... **ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...**
Plavba pod Nachovými plachtami
☛ Martina Vyšehlidová

- 410** ..... **IVIG 2013 aneb Informační vzdělávání
ze všech stran** ☛ Monika Hampacherová

- 412** ..... **KRONIKA**
Před sto lety zemřel Ludovít Vladimír Rizner
(1849–1913) ☛ Milada Písková

- 414** ..... **Z KNIHOVEN**

- 415** ..... **Z DOMOVA**

- 416** ..... **LITERÁRNÍ VÝROČÍ na prosinec**

- 418** ..... **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ ZE ŠVÉDSKA**

- 419** ..... **ZE SVĚTA**

- 420** ..... **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKE
LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**

- 1 Knihovnický happening (str. 383)
2 Knihovny současnosti 2013 (str. 392)
3 Pěvecký sbor Sluníčko (str. 402)
4 Dětské oddělení KFB ve Zlíně (str. 400)

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje A.L.L. production, spol. s r. o.,
F. V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
tel.: 234 092 811 (Petra Vojtová),
e-mail: petra.vojtova@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.

– drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
B. Welemínová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
(dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Perma-
nent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34,
tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 €
(dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 8. 11. 2013.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- ☛ **SPECIAL SUBJECT: Autumn library festivals 2013 |383**
– Library happening in Kolín *Lenka Juračková*
– This year's library awards *Olga Vašková*
- ☛ **INTERVIEW with Martin Vopěnka, President of the Association
of Czech Booksellers and Publishers: "It's total nonsense to dig deeper
trenches between libraries and publishers" *Olga Vašková* |389**
- ☛ **Libraries Today 2013 held in Olomouc *Lenka Šimková* |392**
- ☛ **Tobolka medal winners 2013 |394**
- ☛ **A library as a place for education – equipment and arrangements
Klaus Ulrich Werner |395**
- ☛ **Bařa Institute – the successful conversion of industrial architecture
for the needs of memory institutions *Jiří Mika* |400**
- ☛ **The title *Central Bohemian Kramerius* adorns another five libraries
Olga Vašková |402**
- ☛ **MYSTERIES OF THE NATIONAL MUSEUM LIBRARY:
From the Jindřich Imlauf collection *Sylvie Brodiová* |403**
- ☛ **LIBRARIES IN SMALL MUNICIPALITIES: Singing in caves – What
rural libraries know how to do and can do IX. *Daniela Wimmerová* |404**
- ☛ **Prácheňsko digitized *Lenka Šimonová* |406**
- ☛ **READER'S DIARY... Sailing beneath Crimson Sails
Martina Vyšehlidová |408**
- ☛ **IVIG 2013: Information education from all sides
Monika Hampacherová |410**
- ☛ **CHRONICLE: Ludovít Vladimír Rizner death centenary
Milada Písková |412**
- ☛ **FROM THE LIBRARIES |414**
Regular features

AUS DEM INHALT

- ☛ **THEMA SPEZIAL: Bibliothekarische Festtage im Herbst 2013 |383**
– Ein bibliothekarisches Happening oder sie trafen sich bei Kolín
Lenka Juračková
– Bibliothekarische Auszeichnungen für dieses Jahr *Olga Vašková*
- ☛ **GESPRÄCH mit Ing. Martin Vopěnka, dem Vorsitzender
der Vereinigung der tschechischen Buchhändler und Verleger:
„Graben zwischen Bibliotheken und Verleger zu machen,
das ist reiner Unsinn“ *Olga Vašková* |389**
- ☛ **Olomouc beherbergte Bibliotheken für Gegenwart 2013
Lenka Šimková |392**
- ☛ **Z. V. Tobolka Medailleträger 2013 |394**
- ☛ **Bibliothek als der Platz für Ausbildung – wie soll man sie einrichten
und organisieren *Klaus Ulrich Werner* |395**
- ☛ **Bařa Institut – eine erfolgreiche Umsetzung der Industriearchitektur
für Speicherinstitutionen und ihre Bedarfe *Jiří Mika* |400**
- ☛ **Noch fünf Bibliotheken sind mit dem Titel *Středočeský Kramerius*
dekoriert *Olga Vašková* |402**
- ☛ **AUS GEHEIMNISSE DER NATIONALMUSEUM BIBLIOTHEK:
Aus der Jindřich Imlauf Sammlung *Sylvie Brodiová* |403**
- ☛ **FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN:
Singen in Höhlen – was die Landbibliotheken können und schaffen IX.
Daniela Wimmerová |404**
- ☛ **Prachens digital dargestellt *Lenka Šimonová* |406**
- ☛ **AUS DEM DESERTAGESBUCH... Eine Schiffart unter Purpursesegel
Martina Vyšehlidová |408**
- ☛ **IVIG 2013 oder Informationsausbildung von alle Seiten
Monika Hampacherová |410**
- ☛ **DIE CHRONIK: Ludovít Vladimír Rizner ist vor ein hundert Jahre
gestorben *Milada Písková* |412**
- ☛ **AUS DEN BIBLIOTHEKEN |414**
Ständige Spalten

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, práce, zaměstnání a povolání jsou slova mající stejnou podstatu a pokud je při vyjadřování zaměníme, nic se nestane, všichni nám porozumí. Myslím si však, že určité rozdíly bychom mezi nimi našli. Třeba slovo *povolání* má několik dalších významů, například *posláání, určení, vnitřní puzení, chuť, schopnosti, nadání*... Osmidílný Slovník spisovného jazyka českého je sice uvádí jako poněkud zastaralá, ale naštěstí stále platná. Lidé, kterým jsou zcela přirozená, mají v životě napůl vyhráno. Práce je pro ně víc než jen zdrojem obživy, přináší jim taky uspokojení a snad i radost. A z těchto pozitivních emocí se část přenáší na širší společnost třeba formou inspirace nebo zlepšením veřejného prostoru.

Jako projev uznání za práci těchto lidí slouží v našem knihovnickém oboru každoroční oceňování nejlepších knihoven různých typů a samozřejmě jejich pracovníků, které se i letos uskutečnilo v rámci Týdne knihoven. Podstatné události z něj jsme zaznamenali a shrnuli do rubriky Téma speciál, ale nepřišly zkrátka ani akce, které proběhly v jeho průběhu v dalších knihovnách.

Do obsahu listopadového čísla se však kromě stálých rubrik dostala i jiná témata, například rozhovor s novým předsedou Svazu českých knihkupců a nakladatelů, který kromě jiného vysvětluje někdy komplikovaný vztah vydavatelů ke knihovnické sféře, avšak vzájemné hloubení příkopů považuje za nesmyslné. Ráda bych vás také upozornila jednak na příspěvek zabývající se přestavbou budov v areálu bývalé Baťovy továrny ve Zlíně na kulturní a vzdělávací centrum, jehož součástí je Krajská knihovna Františka Bartoše (určitě stojí za návštěvu). A také na materiál, v němž se autor – Klaus U. Werner z Filologické knihovny Svobodné univerzity v Berlíně – věnuje tématu vybavení a uspořádání knihovny jako místa vzdělávání.

Doufám, že i ve skladbě tohoto do jisté míry netypického čísla *Čtenáře* najdete příspěvky, které vás zaujmou a třeba i inspirují k další práci.

Hezké podzimní dny přeje

Olga Vašková

Konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2013 se uskuteční ve dnech **27. a 28. listopadu 2013** v konferenčním sále Národního archivu v Praze. Konference, která proběhne celkově již po čtrnácté, je věnována problematice spolupráce archivů, knihoven, muzeí, galerií a památkové péče při využívání informačních a komunikačních technologií pro ochranu a zpřístupnění kulturního dědictví. Pořádá ji Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, Národní archiv a Národní knihovna ČR. Registrace účastníků je možná do 22. 11. 2013 pomocí elektronického formuláře nebo e-mailem na adrese bedriska.stepanova@nkp.cz. Více informací včetně programu naleznou zájemci na stránkách <http://www.skipcr.cz/>.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR vyhláší již VII. ročník celostátní akce **Den pro dětskou knihu**. Termín je stanoven na **30. listopadu 2013**, tj. sobotu před první nedělí adventní. Právě v tento čas je vhodné propagovat dětskou knihu, například i jako dárek pod stromček. Den je možné využít k mnoha akcím zaměřeným především na knihy pro děti, ale také na četbu a na knihovnu. Doporučujeme zejména výstavy knih a jejich prodej (dohoda s knihkupci a antikváři) – v této akci jde totiž opravdu primárně o KNIHU. Více o této aktivitě se dozvíte na <http://www.den-detskeknihy.cz/>.

NEUŠLO NÁM

Nakladatelství Straky na vrbě vydalo zajímavý titul v edici Česká fantastika. Jedná se o sborník fantastických povídek **Legendsy prokleté knihovny**, který sestavil Michael Bronec. Kniha má úctyhodných 956 stran a svým dílem do ní přispěli i kolegové z knihoven opravdových – Františka Vrbenská a Míla Linc.

„Číst knihy je nebezpečné! Číst TUTO knihu je zvlášť nebezpečné! Otevři dveře knihovny, a hned tě ovane šepot jejich stránek. (Jenže, co šeptá, dokáže i kousnout. Nebo sežrat.) Otevři knihu a vstoupíš do světa fantazie. Vlastní, či cizí? Vyber si! (Ale neztrať nit. Tu Ariadninu – pomni, že se budeš chtít vrátit...)“

PODZIMNÍ KNIHOVNICKÉ SVÁTKY 2013

Ano, i tak by se daly nazvat měsíce září a říjen, které byly i letos již tradičně zaplněny knihovnickými akcemi celostátního i regionálního významu. Patří mezi ně konference **Knihovny současnosti**, **Knihovnický happening**, **Týden knihoven** a samozřejmě **udílení rozličných ocenění**. Zachytit průběh a atmosféru všech událostí by vystačilo na celé speciální číslo **Čtenáře**... To ale nemáme v edičním plánu, a tak se vám jako každoročně snažíme nabídnout výběr toho nejpodstatnějšího s tím, že ozvěny dalších akcí doznívají v námětech a příspěvcích, na které se můžete těšit i nadále, určitě se jim budeme věnovat.

Týden knihoven probíhal v roce 2013 s mottem *S námi jen all inclusive*, ke kterému se připojilo 450 veřejných knihoven ČR. Společné aktivity (jako je Velké říjnové společné čtení či Maraton čtení) zahájil...

KNIHOVNICKÝ HAPPENING ANEB POTKALI SE U KOLÍNA

Stalo se již tradicí, že ve dnech, kdy vrcholí babí léto, knihovnici zahajují Týden knihoven **Knihovnickým happeningem**. Pořadatelství patnáctého ročníku se ujala **Městská knihovna v Kolíně**, která tím završila oslavy 140 let od svého vzniku. V pátek 20. září 2013 se tedy na kolínském náměstí za deštivého a skoro podzimního počasí sešli knihovníci téměř z celé České republiky, aby pod mottem *Čte a tančí celý Kolín* otevřeli největší knihovnickou akci u nás.

Tady bych se ráda trochu zastavila... Jako hudební doprovod byla zvolena kapela Suchdolanka. Ano, dechová hudba ke Kolínu bezesporu patří, průvod byl za doprovodu tradičních dechovek a mažoretok úžasný, ale pokud chceme do knihoven přilákat více mladých čtenářů a na knihovnické akce dostat více mladých knihovníků, tak si myslím, že provázet celé odpoledne tímto druhem hudby, není úplně šťastné. Ale to je jen můj osobní pohled, mladého zapáleného knihovníka, který může být neobjektivní, zkeslený, nepochopený...

Takže zpět k celé akci. Kolínští měli připravený bohatý program, který trochu kazilo již zmíněné počasí. Byla přichystána soutěž, do níž se přihlásilo pět týmů (knihovnici z Písku, Ostravy, Slaného, Vsetína a tým středočeských „SKIPáků“). Závodníci museli prokázat své dovednosti při slalomu s knihovnickým vozíkem, který měli vrchovatě naplněn knihami. V této disciplíně zvítězil tým ze Vsetína, jenž si jako cenu odvezl nový knihovnický vozík. Další kola soutěže se skládala například z poznávání hudebních nástrojů, vědomostního kvízu nebo ochutnávání a rozpoznávání potravin. Na začátku nesměla chybět ani originální zdravotní rada. Soutěž nakonec vyhrál tým ostravských knihovníků, který si zvolil jméno **BO!!!**

V rámci celého odpoledne probíhala také jazyková soutěž *Mluvíme hezky česky* – kdo chtěl vyhrát, musel uhodnout (vědeckou) metaforou vyjádřená lidová rčení a přísloví. *Že tyto hrůžky neznáte?* Tak na ukázkou:

Subjekt A, jenž vyvíjí úsilí o vytvoření svislého či úklonného zemního díla ústícího na povrch, v lokalitě determinované drahou subjektu B, sám opisuje dráhu v tomto díle končící. (Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.)

Náraz akustických vln šířících se plynným prostředím nízkých vrstev atmosféry se odráží od bariéry kompaktního přírodního biosystému, přičemž hodnoty zpětné vlny jsou ekvivalentní původnímu impulzu.

(Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.)

Vrcholem odpoledního programu na náměstí bylo vyhlášení ceny **MARK 2013** (uděluje ji SKIP a SKANSKA). Cílem projektu je podpořit mimořádné tvůrčí aktivity mladých pracovníků/pracovnic knihoven, případně studentů/studentek oboru ve věku do 35 let a ocenit jejich konkrétní přínos oboru. Tento rok byla oceněna **PhDr. Ladislava Zbiejczuk Suchá** z Kabinetu Informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Působí jako odborný garant projektu výzkumů v knihovnách <http://vyzkumy.knihovna.cz/>, šéfredaktorka časopisu *ProInflow* a pedagožka na KISK MU. Byla také projektovou manažerkou projektu PARTSIP – Partnerská síť informačních profesionálů.

Na závěr jistě stojí za zmínku, že Kolínští měli pro účastníky přípravu i nabídku kulturních zážitků v podobě návštěvy kolínské synagogy, výstupu na gotickou věž Práchevnu, návštěvy starého židovského hřbitova nebo výletní plavby lodí. Na odpolední program volně navázal společenský večer v místním Kulturním domě.

Myslím, že se happening podařil a nezbyvá než doufat, že každý rok přitáhne více a více knihovníků, ale i široké veřejnosti!

Více ze zážitků z happeningu zprostředkovává ještě mini fotoreportáž na předchozí stránce.

Text a foto **LENKA JURAČKOVÁ** jurackova@svkkl.cz

Počasí účastníkům happeningu příliš nepřálo. Ale to neodradilo soutěžní týmy (středočeské SKIPačky).

Výherkyně jazykové soutěže Gabriela Jarkulišová (vlevo) a Lenka Macháčková z Kutné Hory

Nová nositelka titulu **MARK** Ladislava Zbiejczuk Suchá

Družstvo ze Vsetína vyhrálo vozík

Vítězný tým BO!!! slaví svůj úspěch

KNIHOVNICKÁ OCENĚNÍ LETOŠNÍHO ROKU

Jednou z akcí přitahujících pozornost knihovnické veřejnosti je předávání prestižních knihovnických ocenění – *Knihovna roku* a *Městská knihovna roku*, k nimž letos přibyla i *Cena českých knihovníků*. Místem slavnostního setkání knihovníků, zástupců obcí a dalších hostů se opět stala Zrcadlová kaple pražského Klementina, a to ve čtvrtek 3. října 2013.

Cenu *Knihovna roku* uděluje Ministerstvo kultury ČR od roku 2003 a jejím smyslem je vyjádřit veřejné uznání knihovnám, jejich pracovníkům, a také starostům obcí za úsilí o rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a čtenářství. Nominovaným knihovnám ceny předával první náměstek ministra kultury JUDr. František Mikeš.

Soutěž *Městská knihovna roku* má za sebou už čtvrtý ročník, vyhlašuje ji Svaz knihovníků a informačních pracovníků a společnost Skanska a. s. Poprvé nad soutěží převzal záštitu Svaz měst a obcí. Jejím smyslem je ocenění knihoven, které jsou zřizovány a provozovány městy, a motivovat je ke zlepšování a rozšiřování knihovnických a informačních služeb.

Od roku 2001 uděluje Svaz knihovníků a informačních pracovníků prestižní ocenění *Cenu českých knihovníků* za dlouholetou vynikající činnost v oboru knihovnictví, zejména za aktivitu spojenou s řízením, modernizací, automatizací a výstavbou knihoven a jejich sítí, odbornou konzultační účast při projektování nových či rekonstrukci starších budov knihoven. Téměř všechna kritéria pro získání této ceny splňuje Mgr. Ladislav Zoubek, ředitel Městské knihovny v Děčíně, kterému byla v Klementinu předána.

KNIHOVNA ROKU 2013 KATEGORIE ZÁKLADNÍ KNIHOVNA

Hlavní cenu (70 000 Kč a diplom) získala **KNIHOVNA DR. EMANUELA BOŘICKÉHO MILÍN**, kterou vedou knihovnice **Dana Reiterová, Jitka Slancová a Klára Růžičková** (Středočeský kraj, okres Příbram)

Knihovna v Milíně pracuje od roku 2011 v nových bezbariérových prostorách, které vznikly přestavbou původní sýpky s pomocí dotací z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Díky projektu se pod jednou střechou zabydlely knihovna, mateřské centrum, nízkoprahový klub, výstavní a přednášková síň. Součástí Centra volnočasových aktivit je i zahrada s herními prvky, živým koutkem a záhony s bylinami. Nadstandardní půjčovná doba včetně sobotního provozu umožňuje čtenářům návštěvu obou oddělení, pro děti i dospělé. Velký důraz je kladen na nákup kvalitního fondu a jeho promyšlené umístění včetně netradičního označení. Klasické knihovnické akce a služby doplňují aktivity zapojující všechny složky v obci. Mimořádné nadšení tří knihovnic pro práci se všemi generacemi návštěvníků vede k tomu, že hybatelem veškerého dění v obci je právě knihovna.

• **Kontakt:** www.milin.cz/knihovna

DIPLOM A ČESTNÉ UZNÁNÍ V KATEGORII ZÁKLADNÍ KNIHOVNA ZÍSKALY:

MÍSTNÍ KNIHOVNA ŽABEŇ

Knihovnice **Mgr. Hana Pščolková**
(Moravskoslezský kraj, okres Frýdek-Místek)

• **Kontakt:** www.zaben.knihovna.info

MÍSTNÍ KNIHOVNA V MĚRUNICÍCH

Knihovnice **Anna Holá**
(Ústecký kraj, okres Teplice)

• **Kontakt:** www.knihovnamerunice.webk.cz

V TÉTO KATEGORII BYLY DÁLE NOMINOVÁNY:

Místní lidová knihovna v Dětrichově, knihovnice Miroslava Kohoutová
(Liberecký kraj, okres Liberec),

Knihovna Dolní Újezd, knihovnice Jaroslava Bisová (Pardubický kraj, okres Svitavy),

Místní knihovna Hodice, knihovnice Ivana Kalinová (Kraj Vysočina, okres Jihlava),

Obecní knihovna Hroznětín, knihovnice Vendula Zábelová
(Karlovarský kraj, okres Karlovy Vary),

Obecní knihovna Kratonohy, knihovnice Pavlína Jílková
(Královéhradecký kraj, okres Hradec Králové),

Obecní knihovna Osek, knihovnice Václava Štemberková (Jihočeský kraj, okres Písek),

Obecní knihovna Petrovice, knihovnice Hana Šebelová (Jihomoravský kraj, okres Blansko),

Obecní knihovna v Ratiboři, knihovnice Michaela Jakubíková (Zlínský kraj, okres Vsetín),

Středisková knihovna Stupno, Břasy, knihovnice Jaroslava Kiršová

(Plzeňský kraj, okres Rokycany),

Místní knihovna Troubky, knihovnice Hana Obrtelová (Olomoucký kraj, okres Přerov).

KNIHOVNA ROKU 2013 KATEGORIE VÝZNAMNÝ POČIN V POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH KNIHOVNICKÝCH A INFORMAČNÍCH SLUŽEB

Hlavní cenu (70 000 Kč a diplom) získala **MĚSTSKÁ KNIHOVNA LITVÍNŮV za modernizaci prostor a tvořivý přístup k rozvoji komunitní knihovny.**

Objekt Městské knihovny Litvínov byl v letech 2009–2011 kompletně zrekonstruován a rozšířen. Z prostředků Strukturálních fondů EU byl podpořen projekt Komunitní knihovna Litvínov. Poprvé tak byla postavena budova určená přímo pro provoz knihovny. Díky novým prostorám se rozšířily knihovnické, informační, vzdělávací, komunitní a kulturní služby pro občany Litvínova. Knihovna je pojata hravě ve stylu Člověče, nezlob se: informační průvodce tvoří velké figurky, doplňující názvy jednotlivých oddělení. Novou službu představuje dětská herna, která je využívána k informačně vzdělávacím lekcím pro všechny typy škol a poté pro volnočasové aktivity dětí. Součástí herny je pracovní zóna, kde jsou pořádány soutěže a tvořivé dílny pro děti. Při dětském oddělení vznikl i ekologický klub dětí Rangers Litvínov, pro mládež od třinácti let pak vznikl klub Teenzone. Knihovna připravuje rovněž program pro handicapované děti ze speciální školy. V neposlední řadě se rozšířila nabídka zájmového vzdělávání pro veřejnost, zahrnující mj. univerzitu volného času a další kurzy.

• **Kontakt:** <http://www.knihovna-litvinov.cz/>

DIPLOM A ČESTNÉ UZNÁNÍ V KATEGORII INFORMAČNÍ POČIN OBDRŽELA:

VĚDECKÁ KNIHOVNA UNIVERZITY JANA EVANGELISTY PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM za sloučení fakultních knihoven do efektivního celku v moderně koncipované budově knihovny.

• **Kontakt:** <http://knihovna.ujep.cz>

NA OCENĚNÍ BYLY DÁLE NOMINOVÁNY:

Městská knihovna Dobříš za výstavbu nového oddělení pro děti a mládež a realizaci projektu Knihovna – místo pro každého,

Knihovna Chrástany za rekonstrukci a revitalizaci knihovny s širokou nabídkou služeb na internetu,

Městská knihovna Havířov za zpřístupnění nových zrekonstruovaných prostor a nabídku nových služeb,

Městská knihovna Český Těšín za projekty k podpoře čtenářství dospívající mládeže a posilování občanské vzájemnosti a mezinárodních vztahů,

Slezské zemské muzeum – knihovna za rekonstrukci Janottovy vily a její přeměnu v moderní knihovnu,

Regionální knihovna Karviná za kulturní a vzdělávací aktivity,

Městská knihovna v Praze za úplnou přístupnost služeb,

Knihovnice **Šárka Ondrušková** za přípravu, organizaci a vedení pěších výletů, tzv. naučných stezek, za poznáváním pamětihodností v okolí obce Jinačovice.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU 2013

Městskou knihovnou roku 2013 se stala KNIHOVNA MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ.

S diplomem obdržela i částku 70 000 Kč, kterou věnuje společnost Skanska a. s.

Knihovna města Hradce Králové je zřízena Statutárním městem Hradec Králové. Byla založena roku 1894 jako městská knihovna. Široké spektrum knihovnických a informačních služeb nabízí návštěvníkům v hlavních budovách a v jedenácti pobočkách. Její prostory jsou volně dostupné všem registrovaným i neregistrovaným uživatelům. Knihovna patří dlouhodobě k nejlepším knihovnám ve své velikostní kategorii. V březnu letošního roku byla otevřena nová ústřední budova knihovny s názvem *Centrum celoživotního vzdělávání*. Rekonstrukce objektu bývalé továrny Vertex a její vybavení bylo financováno z evropské dotace. Nová ústřední budova nyní nabízí 5500 m² plochy pro čtenáře i pracovníky knihovny. Veřejnosti je k dispozici 25 000 svazků ve volném výběru, specializované hudební oddělení s největší sbírkou CD a not v republice, referenční centrum a Informační středisko Europe Direct, nové dětské oddělení s bohatým programem pro malé i větší čtenáře, zvuková knihovna pro nevidomé a slabozraké. Pro doplňkové služby a akce slouží víceúčelový sál/galerie s kapacitou kolem 160 míst a dva menší přednáškové sálky pro přibližně 30 posluchačů. K dispozici je též literární kavárna, terasa se zahradou a letní čítárna a další výstavní prostory ve foyer v prvním patře. Knihovna změnila svůj vizuální styl a nabídla skutečně bohatou nabídku různých typů programů – výstavy, přednášky, semináře, workshopy, koncerty, hry, soutěže a exkurze pro různé cílové skupiny.

• **Kontakt:** <http://www.knihovnahk.cz/>

Vyhodnocení soutěže MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROKU probíhá ve dvou kolech. V prvním jsou knihovny hodnoceny metodou benchmarkingu. Celkem je posuzováno 16 výkonových indikátorů, například počet nových přírůstků knihovního fondu, plocha knihovny pro veřejnost, počet registrovaných uživatelů, počet stanic připojených k internetu. Letos se do soutěže přihlásilo 32 městských knihoven. Hodnocení se provádí v pěti velikostních kategoriích měst podle počtu obyvatel. Na prvních místech se v jednotlivých kategoriích umístily níže uvedené knihovny, které ve druhém kole navštívila a hodnotila odborná komise. Na místě se především zaměřila na společenské a komunitní působení knihovny pro obyvatele města a úroveň prostředí knihovny – exteriér, interiér, technické vybavení, sociální zázemí apod.

do 5000 obyv., **Městská knihovna Nová Včelnice** (Jihočeský kraj);

do 10 000 obyv., **Městská knihovna Sedlčany** (Středočeský kraj);

do 20 000 obyv., **Městská knihovna Ostrov** (Karlovarský kraj);

do 40 000 obyv., **Knihovna M. J. Sychry Žďár nad Sázavou** (Kraj Vysočina);

nad 40 000 obyv., **Knihovna města Hradce Králové** (Královéhradecký kraj).

ZVLÁŠTNÍ OCENĚNÍ

Městská knihovna v Novém Městě nad Metují půjčila každému obyvateli města v průměru devět knih. Od firmy LSE Integration získala BIBLIOTEX (<http://www.bibliotex.eu/cz>), tj. zvláštní schránku umístěnou mimo budovu knihovny, která umožňuje vrácení vypůjčených knih nezávisle na provozní době.

• **Kontakt:**

<http://www.knihovnam.cz/>

Více informací o pravidlech a výsledcích soutěže najdete na <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/knihovnicka-cena-souteze/cena-skip-a-skanska-mestska-knihovna-roku-2013/>.

S využitím tiskových materiálů zpracovala **OLGA VAŠKOVÁ** Foto Eva Hodíková

ROZHOVOR

s Ing. **MARTINEM VOPĚNKOU**, spisovatelem, nakladatelem, publicistou, cestovatelem a předsedou Svazu českých knihkupců a nakladatelů

„Hloubit příkopy mezi knihovny a nakladateli je naprostý nesmysl“

Jméno spisovatele Martina Vopěnky není třeba knihovnické veřejnosti dlouze představovat. Jeho knihy pro děti a mládež, psychologické prózy, romány a příběhy inspirované pobytem v extrémních přírodních podmínkách bychom našli ve fondech většiny knihoven. A to nemluvě o téměř pětistovce titulů, které od roku 1990 vydal ve svém nakladatelství Práh. Ke všem těmto aktivitám přibyl v dubnu letošního roku i post předsedy profesního sdružení českých nakladatelů, knihkupců, distributorů a organizací zabývajících se publikační činností. SČKN založili v roce 1879 významní nakladatelé, jakými byli například J. R. Vilímeček, J. Otto a F. Topič, a jeho poslání spatřovali v šíření českých knih a dodržování profesní etiky. V roce 1949 byl Svaz zlikvidován, svou činnost – s přihlášením se k odkazu historické organizace – obnovil před 23 lety.

Foto: Josef Louča

→ Pane Vopěnko, jak se dnes podniká českým nakladatelům?

Ještě pořád jsme tady – to je, myslím, třeba považovat za velký úspěch. Protože podmínky, kte-

ré jsou pro naše podnikání v této zemi dnes nastavené, jsou určitě jedny z nejhorších z celého civilizovaného světa. Zdá se to až neuvěřitelné, když si uvědomíte, jak velkou roli hrála sloves-

nost v naší historii. Jde o souběh několika faktorů: menší jazykové oblasti, jedné z největších daní z přidané hodnoty, nedostatečné legislativy na poli ochrany autorských práv, zejména děl v elektronické podobě, chybějící koncepce kulturní a vzdělávací politiky. A tak je třeba poděkovat českým čtenářům, kteří se ani v této době od knih neodvrátili.

→ A nelze se nezeptat – jak se dnes žije českým spisovatelům?

Nad tím, že spisovatel se musí živit vším možným, aby se mohl věnovat svému poslání, se dnes už nikdo nepozastává. Bohužel, hodnoty moderní společnosti jsou takto nastaveny: je to brutální nadvláda ekonomie nad duchovnem. Osobně si ale vůbec nestěžuji: žiji šťastný život, mé knihy mají čím dál silnější čtenářský ohlas a hlavně: psaní je pro mne ohromné dobrodružství. Nedovedu si představit, že bych mohl dělat něco krásnějšího.

→ Co vás přimělo k rozhodnutí stát se předsedou SČKN, ukrojit z času na vlastní tvorbu, podnikání a rodinu?

Asi především zodpovědnost za náš obor. Cítil jsem silnou důvěru a bylo tedy na mně, jestli před tou výzvou uhnu, anebo ji přijmu. Společenské dění mi není lhostejné, ostatně jsem je již dříve komentoval ve svých článcích. A možná je nakonec lepší být v pozici, ze které lze něco ovlivnit, než se jen rozčilovat a bezmocně přihlížet.

→ Na jaké úkoly se chcete v této funkci především soustředit?

V této chvíli, vzhledem k předčasným volbám, je absolutní prioritou snaha vrátit DPH na knihy zpět na nižší úroveň, nejlépe na 5 %. Toto téma převažuje, protože přínos, anebo naopak škodlivost DPH nelze v našem oboru ničím jiným vyvážit. Pokud bychom uspěli, vytvořil by se klidnější rámec pro další kultivaci našeho oboru i celého kulturního prostředí. Mohli bychom se více soustředit na podporu čtenářství zejména u dětí, na úpravu legislativy, na mezioborovou komunikaci s autory, výtvarníky, knihovníky...

→ Ve své zářijové zprávě členům Svazu sdělujete, že naděje na snížení DPH u knih stále žije.

Pokud by se tak doopravdy stalo, mohlo by to reálně ovlivnit cenu knih, nebo se to projeví pouze v ekonomice nakladatele?

Určitě by se to postupně promítlo do cen knih. Když dnes nakladatel propočítává cenu novinky, tak to někdy opravdu bolí. A jakmile bude možnost postavit cenu níž, jistě toho využije. Osobně bych zlevnil i část skladované produkce – zejména knihy pro děti.

→ V roce 2011 proběhla tiskem zpráva o zajímavém projektu Kníží dálnice, který měl podpořit vydávání dětské literatury, což by knihovnám zajistilo větší počet výtisků od jednotlivých titulů. Můžete říct, jaký je jeho osud?

V této chvíli se jeví spíše jako alternativa pro případ, že by neprošlo nižší DPH. Já ale doufám a věřím, že projde. Navíc, tím, jak jsem zaneprázdněn ve Svazu, nemám sílu ani čas posouvat tento projekt dopředu. Jsem ale rád, že díky našemu tehdejšímu tlaku na Ministerstvo kultury ČR byl následně posílen program Česká knihovna.

→ Teď se SČKN rozhodl iniciovat vznik Věstníku dětské knihy české sekce IBBY, v němž by přední odborníci doporučovali rodičům, knihovnám a školám to nejlepší z knižní produkce pro děti a mládež. Jak by měl takový Věstník vypadat? Počítá se s jeho tištěnou, nebo jen elektronickou verzí? A kdy by mělo vyjít první číslo?

Z finančních důvodů bude mít první ročník elektronickou podobu. Což ale v dnešní době možná už nemusí být zásadní minus projektu. Považuji za důležité především to, že Svaz začíná žít – a tento projekt je toho dobrým příkladem. Nebylo kupodivu snadné jej prosadit, ale dostáváme na něj kladné ohlasy. Odborníci na původní literaturu pro děti vyberou z produkce členů Svazu a IBBY – počítáno za uplynulý školní rok – celkem 30 až 50 titulů. Považuji za důležité, že výběr bude takto široký. Nejde o to, stanovovat pořadí nebo vybírat elitní projekty, ale dát zejména rodičům a učitelům základní vodítko.

→ Knihovny byly a stále jsou součástí přediva, jehož ústředním snažením je šíření a sdílení kulturních hodnot. Nakladatelé je přesto někdy vnímají jako protivníky, kteří snižují prodejnost jejich knih. Jak se na tento problém díváte vy?

Z mého pohledu jsou knihovny významnými šířiteli kultury. Sám jezdím do knihoven na besedy a vím, že řada z nich je ve svém místě opravdu místem nebývalé osvěty. Nesmírně si vážím všech, kteří se na této činnosti, navzdory nedostatečnému finančnímu ohodnocení, podílejí. Z druhé strany je třeba vidět i to, že nakladatel se pohybuje v prostředí, kde mu konkurují tisíce bezplatných půjčoven. Představte si, že by tu byly tisíce bezplatných půjčoven kol. Jak by asi dopadli jejich prodejci? To je právě ten rozpor: že na jednu stranu se na knihu pohlíží jako na veřejný statek (a já tento pohled vítám), avšak na druhou stranu, když se pak řeší DPH, je nám předkládáno, že kniha je zboží jako každé jiné. Moje stanovisko je takové, že knihovny tu samozřejmě mají být, ale stát to nakladatelům musí vynahradiť jinde – tedy právě v nižší sazbě DPH.

Jedno je ale jisté: hloubit příkopy mezi knihovnamy a nakladateli jen proto, že obě strany mají pro svou činnost státem nastavené špatné podmínky, by byl naprostý nesmysl.

→ V polovině září letošního roku jste si ke svým padesátinám vydal knihu s názvem Nebarevné vzpomínky. Dal jste jí podtitul O rodičích a dětství, ale hlavně o 60. letech, která jste nechtěl „lakovat narůžovo“. Můžete říci, jaká ta léta pro vás tedy byla?

Musím říct, že pro mne byla opravdu nebarevná. Mým bydlištěm byly Kobyličky – pražská periferie, kde jsme bydleli v nutné garsonce, ve vojenském činžáku, a maminka trávila každý rok několik měsíců v nedaleké léčebně v Bohnicích. K napsání té knihy mne ale asi nejvíce pohnulo, když jsem si uvědomil, že se už za mého života stačil svět zcela změnit. Vždyť lidé, kteří tehdy nahlíželi

do kočárku, se často narodili ještě za Rakousko-Uherska. Kolektivní paměť lidstva byla úplně jiná. Dále mne také zaujalo, že pouhých patnáct až dvacet let komunismu stačilo k tomu, aby většina národa podlehla iluzi, že náš socialismus s lidskou tváří je nejlepší možné zřízení. Té iluzi podlehli i mí rodiče, přestože tatínek byl a dosud je světově uznávaným matematikem. A konečně: mám dojem, že šedesátá léta obecně byla poslední dobou, kdy ještě jednotlivci, místa i národy měli svůj vlastní osud. Pak už se svět vydal ke globalizaci. A tu já považuji za největší zhoubu. Globalizace se vlastně velmi podobá normalizovnému panelovému sídlišti, kam jsme se v sedmdesátých letech přestěhovali i my.

→ Na svých webových stránkách sdělujete, že pracujete na rozsáhlém románu Nová planeta, a že vás to moc baví, a také uvádíte, že píšete nejprve rukou. V dnešní komputerové době je to poněkud zvláštní, ale určitě máte k tomuto postupu nějaký důvod. Jaký?

Především je to otázka koncentrace. Potřebuji svou mysl zcela nasměrovat do světa knižního příběhu. A v tom by mne počítač a klávesnice rušily. Ale psaní rukou mi vyhovuje i z dalších důvodů: především rukou spíše než klávesnicí stáhám zachycovat své myšlenky. Lépe se mi také v textu vrací, opravuje a wpisuje. A i nutnost záznam přepsat mi dává příležitost projít příběhem znovu s odstupem. Jen se k tomu musím dostat brzy – dokud si pamatuji, co jsem psal –, protože později se i pro mne stává můj rukopis nečitelným.

Děkuji za odpovědi.
OLGA VAŠKOVÁ

MARTIN VOPĚNKA (1963)

Vystudoval Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT, tomuto povolání se však nikdy nevěnoval. V letech 1987 až 1990 pracoval ve Výzkumném ústavu psychiatrickém. Psát se snažil od raných let, jen tomu doma nikdo nevěnoval pozornost, rodiče předpokládali, že půjde ve stopách svého otce, světově uznávaného matematika. Autorsky debutoval v roce 1989 prózou *Kameny z hor*, v níž deníkovou formou zaznamenal pocity a vzpomínky vyvolané putováním po rumunských Karpatech. Jeho autorský rejstřík je značně široký, píše baladické povídky, cestopisné a reportážní črty (procesoval např. Antarktidu, Argentinu, Rumunsko), psychologické prózy, romány s autobiografickými prvky, thrillery, básně a knihy pro děti a mládež. Známa je například trilogie *Spící město*, *Spící spravedlnost* a *Spící tajemství*, jejíž čtyři hrdinové nesou stopy charakterů, chování a uvažování jeho čtyř dětí. Do současnosti mu vyšlo patnáct titulů, poslední má název *Nebarevné vzpomínky*.

Knihovny současnosti 2013 hostila Olomouc...

...a je docela možné, že ne naposledy. Při jednání v závěrečné sekci totiž padl návrh, že bychom se mohli v této metropoli sejít i v roce 2014. Ale to už bude samozřejmě záležet na letošních spolupřátelích, protože příprava naší největší knihovnické konference není určitě nic jednoduchého.

Konference Knihovny současnosti se konala po jednadvacáté a konkrétním místem setkání se stal areál Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde se ve dnech **10.–12. září** odehrával odborný program, ale také slavnostní raut či ubytování účastníků. Z organizačního hlediska vše probíhalo velmi přívětivě, neboť s každým případným problémem jsme se mohli obrátit na pečlivě „označené“ kolegyně, které měly hladký průběh konference na starosti.

Nic tedy nebránilo započítí prvního jednacího dne, ve kterém je program pro všechny účastníky společný. Zahájila jej Ing. Lea Prchalová, předsedkyně SDRUK ČR, a poté ještě následovalo již tradiční udílení Medailí Z. V. Tobolky. Přehled

letošních oceněných vám nabízíme v dalším samostatném příspěvku.

Stává se také pravidlem, že jsou na konferenci zváni zahraniční hosté. Letos jsme si tak mohli poslechnout zkušenosti ze třech zemí – Německa, Velké Británie a Finska. Judith Gregor hovořila „o dlouhé cestě“, kterou museli ujit ve Stuttgartu a v jejímž cíli čekala na uživatele nová městská knihovna na Mailander Platz. Jedná se o živé kulturní centrum sloužící jako místo setkávání pro všechny společenské skupiny obyvatel. Koncepce knihovny je postavena na využití nejmodernějších technologií a stále přitahuje pozornost návštěvníků z celého světa.

Simon May, manažer knihovnických služeb v South-on-Sea, zasadil nové vize pro knihovnictví do kontextu situace v britských knihovnách. Jeden z jeho zajímavých závěrů zní, že „navzdory všem změnám v technologiích zůstává role a místo knihovny ve společnosti a v našich životech konstantní“. Finská inspirace v podání Maiji Berndtson, emeritní ředitelky městské knihovny v Helsinkách, byla téměř bezedná. Hovořila mimo jiné o progresivních strategiích pro knihovny a trůfám si tvrdit, že svým projevem zaujala nejvíce posluchačů. Na druhý den ještě M. Berndtson připravila pro zájemce workshop.

Knihovna je služba – tak zněl název jedné ze sekcí, do kterých je pravidelně rozdělen program následujícího dne. Okolo služeb se ale v podstatě točily i další bloky – *Nepřízpůsobiví uživatelé knihoven, Komunitní role knihoven, Práce s dětmi*

- 1 Místem jednání byla Právnická fakulta UP v Olomouci
- 2 S organizačními záležitostmi pomáhaly milé kolegyně
- 3 Účastníci si mohli prohlédnout také nabídku předmětů NK ČR
- 4 Přednáška Judith Gregor
- 5 Energička Maija Berndtson
- 6 Simon May z Velké Británie
- 7 Zahájení konference
- 8 Medaile Z. V. Tobolky byly připraveny k předání

Foto: David Prošvíc

a mládeži. Redakce *Čtenáře* měla v letošním roce na konferenci trochu zvláštní postavení. Podílela se totiž na přípravě sborníku, a tak jsem mohla předem alespoň tušit, co bude obsahem jednotlivých prezentací. Příspěvky jsou přesto často koncipovány trochu jinak než samotný přednes, a proto doporučuji prostudování sborníku všem, kdo si chtějí ještě i po skončení konference rozšiřovat obzory. Žhavým tématem byla opět spolupráce knihoven a po několikáté došlo na slova dr. Víta Richtera, který ji označil za nejtěžší knihovnickou disciplínu. Zajímavé byly zkušenosti ze získávání zpětných vazeb od uživatelů, ať již v podobě anket, knih přání a stížností či mystery shoppingu.

Poslední jmenované metodě byl věnován příspěvek v závěrečném dni olomouckého setkání. Ten patřil převážně představení aktuálního stavu řešení Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015. Garanti několika dílčích priorit referovali o výsledcích pracovních skupin, které se jimi zabývají. Došlo také na odhalení výsledků výzkumu čtenářů a čtení v České republice, který proběhl v letošním roce. Jelikož se jedná o průzkum opakovaný, s jehož výstupy vás pravidelně seznamujeme, nebude tomu ani tentokrát jinak, a na příspěvek se můžete těšit v některém z dalších čísel *Čtenáře*. Hodnotě knihovnických služeb z pohledu uživatelů se věnoval dr. Tomáš

Řehák, ředitel Městské knihovny v Praze. Pozornost byla zacílena také na projekt Národní digitální knihovny, a program byl podle mého názoru atraktivní až do poslední přednášky.

Rada Sdružení knihoven a Ústřední knihovnická rada připravily pro účastníky letošní konference Knihovny současnosti pestrou směsici příspěvků a témat, která reflektovala trendy a výzvy, jež před knihovnami vyvstávají poměrně rychlým tempem, ale i v dlouhodobější perspektivě. Sešli jsme se v Olomouci, krásném městě, které je pro svou atmosféru vyhledávaným střediskem mnoha akcí či festivalů. Spolu s důstojným zázemím byla celá konference velmi příjemným zážitkem, ze kterého si do *Čtenáře* vždy vozíme mnoho dalších námětů. Věřím, že stejně tak i ostatní účastníci do svých knihoven...

Jednotlivé prezentace přednášejících i zmiňovaný sborník naleznete na stránkách www.sdruk.cz v příslušné sekci. Brzy tam také jistě přibude fotogalerie, ze které přinášíme malou ochutnávku.

LENKA ŠIMKOVÁ ctenar@svkkl.cz

Nositelé Medaile Z. V. Tobolky 2013

Udělování medailí Z. V. Tobolky na konferenci *Knihovny současnosti, která se konala 10. až 12. září v Olomouci*, mělo obdobný průběh jako v předchozích letech. Autor těchto řádků nejprve seznámil přítomné se způsobem výběru nominací v letošním roce, poté vyzval předsedkyni Sdružení knihoven ČR Ing. Leu Prchalovou a předsedkyni správní rady Nadace knihoven ČR PhDr. Jiřinu Kádnerovou, aby předaly medaile čtyřem ženám a jednomu muži. Bohužel dvě navržené kandidátky nemohly ze zdravotních důvodů přijet, a tak paní Sylvu Šimsovou zastoupil její syn Cyril Šimsa a Michaelu Řehákovou Vít Richter.

RNDr. **MIROSLAV BARTOŠEK**, CSc., po studiu matematické informatiky na Přírodovědecké fakultě UJEP v Brně v letech 1976–1981 nastoupil do Ústavu výpočetní techniky Masarykovy univerzity, kde je v současnosti členem kolegia ředitele a vedoucím Knihovnicko-informačního centra MU. V posledních více než dvaceti letech se profesně zabývá problematikou automatizace knihovnických procesů, tvorby digitálních knihoven a zajišťování a zpřístupňování elektronických informačních zdrojů pro výzkum, vývoj a výuku. Je řešitelem nebo spoluřešitelem řady knihovnických projektů na MU i v rámci ČR (například kooperační projekt moravských knihoven MOLIN), systémů digitálních knihoven a digitalizačních projektů (DML-CZ – Česká digitální matematická knihovna, EuDML – Evropská digitální matematická knihovna, Digitální knihovna fotografií MU aj.).

DĚVANA PAVLÍKOVÁ, FCLIP, vystudovala knihovnictví na Střední osvětové škole v roce 1961 a poté nastoupila do Státní knihovny v Praze. V knihovnickém studiu pokračovala dálkově na Filozofické fakultě UK až do odchodu do Londýna v roce 1967. Po několika letech získala místo v British Library a současně dokončovala knihovnické studium dizertací pro britskou Library Association, za kterou obdržela v roce 1976 její nejvyšší titul. V British Library byla 22 let kurátorkou české a slovenské sbírky. S řadou českých knihoven spolupracovala při výměně publikací a knihovnických zájezdech. Nyní dokončuje bibliografii československého tisku vydaného za 2. světové války ve Velké Británii. Je i autorkou monografie *Má drahá, hříšná láska*. Materiál k ní vytěžila z bohatých fondů britské knihovny, kde objevila dosud nezpracovanou korespondenci Kateřiny Zaháňské adresovanou lordu Lambovi.

PhDr. **MICHAELA ŘEHÁKOVÁ** pracuje ve Slovanské knihovně od roku 1975. Od roku 1999 zastává funkci vedoucí oddělení služeb. Je odbornicí v oblasti bibliografie. Připravila k vydání několik zásadních bibliografií mezinárodního významu. V letech 2010 až 2011 koordinovala převod všech vydaných bibliografií do podoby elektronické databáze, kterou Slovanská knihovna provozuje společně se Staatsbibliothek zu Berlin. Podílela se i na retrospektivní konverzi listkových katalogů Slovanské knihovny do elektronické databáze. Společně se Z. Rachůnkovou stála u přípravy koncepce a tvorby velkoryse pojatého volného výběru, který byl zpřístupněn po rekonstrukci studovny Slovanské knihovny v roce 1997. Svou činností podporuje pozitivní vnímání Slovanské knihovny, resp. celé Národní knihovny ČR, a jejích sbírek v mezinárodním prostředí.

SYLVA ŠIMSOVÁ, FCLIP, M.Phil, odešla s rodiči do zahraničí v roce 1949. Ve Velké Británii si zvolila za své povolání knihovnictví. Získala titul Fellow of the Library Association a studium završila titulem M.Phil. Do roku 1964 pracovala v lidových knihovnách na severu Londýna ve čtvrtích Islingtonu a Finchley, poté přešla knihovnictví učít na School of Librarianship v Polytechnic of North London, kde dosáhla pozice Principal Lecturer. Na škole setrvala až do roku 1985, poté byla nucena odejít v rámci reorganizace. Přeškolila se na počítače a začala pracovat na volné noze. Postupně se přidaly i badatelské zájmy, kterým se stále neúnavně věnuje. Se svými bohatými profesionálními znalostmi a zkušenostmi se od roku 1990 štědře dělí s knihovníky ve vlasti. Mnozí ji znají nejen z příspěvků v knihovnických a archivních časopisech, ale i osobně z konferencí, symposií a dalších setkání.

Mgr. **LADISLAVA ZEMÁNKOVÁ** po ukončení SVVŠ v Chebu nastoupila do Městské knihovny v Plesné. Zároveň studovala nástavbu na Střední knihovnické škole, kterou dokončila v roce 1973. V roce 1981 nastoupila do SVK v Hradci Králové. Na metodickém pracovišti této knihovny velmi dobře poznala východočeské knihovny, v nichž získala nejen odborný respekt, ale také desítky dobrých knihovnických přátel, s nimiž je v trvalém kontaktu. Vystudovala Katedru vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty UK a v roce 1990 nastoupila do Knihovnického institutu. Zde se mj. podílela na přípravě knihovního zákona z roku 2001. Je uznávanou expertkou, konzultantkou a poradkyní, lektorkou, autorkou několika publikací. Po řadu let se významně podílí na obsahové náplni sekce SDRUK pro regionální funkce.

(ABR)

Foto archiv oceněných osob

Knihovna jako místo vzdělávání – jak ji vybavit a uspořádat

Úvodem

„Prostor pro myšlení“¹, místo společného učení studentů a veřejný obývací – renesance knihovny v digitálním věku vždy znamená, že lidé knihovnu znovu objevují jako prostor: je to radikální přerod z úložiště vědomostí v podobě knih v jakési „třetí místo“ zaměřené na uživatele. Knihovny jsou navzdory obavám, že v digitálním světě ztratí svůj význam, hojně využívanými místy i dnes. Důvodem dnešní renesance knihoven je právě jejich význam jakožto místa. Funkce knihoven se transformovala ze sbírky definované knihovním fondem na místo vzdělávání. Jak by mohly prostory knihoven vypadat v budoucnosti, aby byly atraktivními místy pro učení, intelektuální výměnu, vzdělávání a ško-

lení? Je potřeba vytvořit nové prostředí pro vzdělávání, uspořádat knihovny jako prostor poskytující zážitky a možnost setkávání. Uživatelé dnes mají nové potřeby, očekávají, že jim knihovny nabídnou nový prostor, který umožní individualizaci práce ohledně jejich způsobů, pracovních pomůcek, doby a prostředí. Uživatelé knihoven si coby naši hosté zaslouží koncepty prostoru uzpůsobené potřebám dané cílové skupiny a utvářející motivující a inspirující prostředí pro vzdělávání.

Podle jakých hlavních kritérií má být vybavena a uspořádána knihovna jako prostor pro vzdělávání, která chce dnešním a budoucím uživatelům poskytovat kvalitní pobyt ve vysoce funkčních prostorech?

ODKAZY:

- 1) Ústřední pojem teoretika umění Abyho Warburga z počátku 20. století.

Nové nároky kladené na knihovny

Funkce knihoven se mění. Ještě před deseti lety převládal názor, že knihovny budou v digitálním věku pomalu vymírat, že v *digitálním světě Googlu*, ve kterém je stále více dokumentů, zdrojů, knih a časopisů dostupných na internetu, patrně ztratí důvod své existence. Jenže dnes se ukazuje, že využívání knihoven neklesá, naopak, nové atraktivní knihovny jsou přeplněné. Rozhodujícím faktorem je přitom vždy **knihovna jako místo** – místo vzdělávání a zážitků, studentská pracovna a místo, kde se komunikuje, jako obývací pokoj vysoké školy. Knihovny nejsou omezovaly ideologií či komercí a jako takové jsou otevřené a vstřícné k celé společnosti. Knihovny mohou vytvářet nové prostředí pro vzdělávání na úrovni bakalářského studia i špičkového výzkumu, digitálně i moderním uspořádáním. Zásadní roli přitom hraje individualizace pracovních prostředků a způsobů práce, jakož i individualizace prostředí a doby práce. To, že knihovny samy sebe začaly pojímat jinak, se odráží i v jejich nových názvech: *Informační centrum, Informační, komunikační a mediální centrum, Library and Learning center* nebo *Learning Grid*.

V proměněné kultuře vzdělávání si lidé přejí být spíše inspirováni než vyučováni. Především mladá generace vyznává nové formy vzdělávání a žádá si místa, která by pro ně byla vhodná. Analogové a digitální vzdělávání, pro které je charakteristická mobilita, probíhá o samotě, ale také stále více ve dvojicích a ještě častěji ve skupinách. Nároky kladené na knihovny v budoucnosti rovněž značně ovlivní **celoživotní vzdělávání**. Bezbariérovost se pro stárnoucí společnost stane jedním z integrálních cílů i v knihovnách.

Co si přejí uživatelé knihoven...

Odkud víme, co si naši uživatelé pro vzdělávání v knihovně přejí? Z anket mezi čtenáři, na základě pozorování, kde a jak se uživatelé učí, ze soutěží na interiérové ztvárnění knihoven budoucnosti: v Německu firma *ekz.bibliotheksser-*

Lidé v knihovně jako místě vzdělávání se často touží učít ve dvou. Univerzitní knihovna Technické univerzity v Berlíně. Foto: K. U. Werner

vice GmbH, která dodává vybavení knihoven, již několikrát vypsal pro mladé designéry a architektky soutěž o kreativní nápady.² Již dnes je typické, že se lidé vzdělávají s podporou digitálních technologií, tedy že služby a prostory knihoven umožňují integrovat analogový i digitální přístup ke vzdělávání. Lidé by měli mít možnost učit se ve dvojicích, ve skupinách, vsedě, ve stoje, v relaxační atmosféře obývacího pokoje nebo dokonce vleže. Uživatelé si přejí kombinaci vzdělávání a relaxace – knihovna by jim měla nabízet prostor pro obojí. To ale není nijak v rozporu se skutečností, že klasická studovna zůstává i nadále značně oblíbená a lidé si ji přejí! Je také zajímavé, že lidé tyto prostory mají rádi i přesto, že z objektivního hlediska nejsou jako místo pro vzdělávání příliš vhodné. Přesto jsou však díky své výjimečné atmosféře oblíbené. Například prostory Městské knihovny v Budapešti v paláci z 18. století jsou u stu-

Flexibilní a snadno proveditelné řešení prostorového uspořádání pro skupinovou práci v knihovně. Knihovna architektury, designu a umění Odborné vysoké školy v Münsteru. Foto: K. U. Werner

dentů nedaleké univerzity velmi populární, ačkoli by se mohlo zdát, že je jejich vybavení pro moderní vzdělávání zcela nevhodné: chybí elektrické zásuvky, stoly a židle jsou nepohodlné, osvětlení není ergonomické, staré parkety vržou, letité dveře při zavírání skřípou, téměř se nedá regulovat klima uvnitř sálu – ale přesto je tato studovna jako místo vzdělávání „cool“!

Co potřebují uživatelé knihoven...

Při *knihovenském*³ plánování (zaměřeném na funkci celého zařízení), a nikoli plánování knihovnickém (zaměřeném pouze na knihovníky a jejich procesy), se jedná o inscenování takových míst vzdělávání, která by podpořila individuální vzdělávací strategie našich uživatelů. Architekti hovoří o tzv. „propojující architektuře vytvářející sítě“ pro propojené myšlení budoucnosti. Knihovny potřebují méně striktně definované prostory a interiérové vybavení, které by se snadno přizpůsobovalo individuálním požadavkům. Plynulé přechody a propojení učení a relaxace působí pozitivně na vyváženost procesu vzdělávání. I knihovna zaměřená na výuku s nabídkou kurzů a školení potřebuje flexibilní prostory a výukové místnosti, které nejsou koncipovány explicitně pedagogicky. Pro výuku potřebuje prostředí, které lze snadno měnit, s přemístitelnými stoly, židlemi na kolečkách a vzdělávací atmosférou bez stresu.⁴ Výuka informační gramotnosti ze strany nás knihovníků by měla být rovněž v souladu se zásadami didaktiky a metodiky moderního vzdělávání dospělých. Výukové prostory v knihovnách nesmějí vypadat jako staromódní třídy! Pohyblivé stoly a židle napomáhají interakci. Pokud jsou flexibilní výukové prostory vybaveny odpovídajícím způsobem, lze je mimo dobu školení používat jako zóny pro otevře-

nou práci ve skupinách. Vzdělávací prostředí v knihovně budoucnosti lze popsat takto: učit se, relaxovat, komunikovat, informovat a prezentovat.

Již v roce 2006 se anglický knihovník Andrew McDonald pokusil shrnout do deseti bodů důsledky, které z hlediska prostoru, architektury a vnitřního vybavení knihoven vyplývají z nových nároků kladených na knihovny – *Top 10 Qualities of Good Library Space*⁵. Tato kritéria se dobře hodí i k popisu toho, jaké kvality má mít prostor a vybavení knihovny jako místa vzdělávání.

Funkční

Je zcela samozřejmé, že knihovna musí plně vyhovovat svému úkolu poskytovat literaturu a informace. Má být místem pro práci a vzdělávání, místem komunikace a soustředění. Prostor by měl dobře „fungovat“, dobře vypadat a něco vydržet.

Flexibilní a variabilní

Prostor by měl být natolik flexibilní, aby se dal snadno střídat účel jeho využívání. Musí být možné měnit uspořádání pracovních míst (u okna nebo víc směrem do středu prostoru). K tomu je zapotřebí flexibilní kabeláž: elektrický proud vedený ze stropu je flexibilnější a levnější než sendvičová podlaha s kabelážními kanály a podlahovými klapkami. Pevné instalace např. hardwaru nejsou flexibilní. Kdo ví, nakolik jiná bude práce v knihovnách už za několik málo let? Například drahé, plně přizpůsobivé, takřka pluripotentní podlahové plochy, které se ještě před pár lety požadovaly, dnes už nejsou potřeba: nosnost podlah nemusí být všude vysoká tak, aby se na ně daly postavit regály, protože přibývá e-knih...

ODKAZY:

- 3) Tento pojem (v němčině *bibliothekisch*) zavedl berlínský knihovník Jonas Fansa. Viz FANSA, Jonas: *Bibliotheksflirt*. Bad Honnef: Bock+Herchen, 2008. <http://edoc.hu-berlin.de/oa/books/reOk3GeXGKXw/PDF/28XaSCmGsBFzY.pdf>.
- 4) WERNER, Klaus Ulrich. Räumliche und gestalterische Anforderungen an Bibliotheken als Lehr- und Lernort zur Förderung von Informationskompetenz (Nároky na prostor a uspořádání knihoven jako míst výuky a vzdělávání na podporu informační gramotnosti). In: *Handbuch Informationskompetenz (Příručka informační gramotnosti)*. Ed. Wilfried SÜHL-STROHMENGER. Berlin: de Gruyter, 2012, s. 451–466.
- 5) McDONALD, Andrew. The Top ten Qualities of Good Library Space. In: *IFLA Library Building Guidelines: Developments & Reflections*. Red. Karen LATIMER and Hellen NIEGAARD. Mnichov: Saur, 2007, p. 13–29. Také on-line na Google Books.

2) <http://www.ekz.de/?id=2686>

Snadno přístupná knihovna, která zve k návštěvě

Uživatelé knihoven jsou vítanými hosty: neměla by nastat situace, že musejí hledat vchod. „Zvát k návštěvě“ – to klade požadavky především na architekturu a vnitřní uspořádání. Knihovna je sociální prostor, jehož užívání by mělo být snadné a samozřejmé. V interiéru hrají velkou roli transparentnost, světlo a průhledové osy; zóny koncipované jako „lounge“ jsou reakcí na potřebu relaxace a komunikace a jejich smyslem je, aby se zde lidé cítili jako v oblíbené kavárně. Pro lidi s tělesným nebo smyslovým postižením znamená „snadno přístupná“ zcela konkrétní požadavek celkové bezbariérovosti – nebo ještě lépe „inkluzi“.

Mnohostranná a rozmanitá

Cílem je individualizace pracovních podmínek, poskytnutí prostoru pro různé formy práce a vzdělávání spolu s příslušným vybavením, popřípadě nábytkem. Spektrum typů pracovních míst je široké: individuální nebo společné sezení, pro práci samostatnou nebo skupinovou; u okna, za regály nebo ve foyer; vsedě, ve stoje, pro nenucený odpočinek nebo čtení vleže; pro práci soustředěnou nebo uvolněnou, v klidu nebo komunikaci, na přístupném a viditelném místě nebo za dveřmi individuální či skupinové studovny. Z těchto možností si uživatel vybírá podle svých preferencí, knihovna však nabízí i speciální vybavení pro určité druhy médií (např. velké stoly pro tištěné folianty nebo kabiny pro poslech vinylových desek). Právě ve zmiňovaných *Library and Learning centers* vznikají nová prostorová uspořádání, jako například v roce 2010 pod mottem „Learn, innovate, live“ v *Rolex Learning Center* architektonické kanceláře Sanaa ve švýcarském Lausanne.⁶

Interaktivní

Dobře organizovaný prostor podporuje interakci: mezi službami a uživateli a mezi pracovníky knihovny a uživateli. Nábytek může pozitivně přispět k bezprostřední komunikaci mezi

knihovníky a uživateli – nebo ji také může ztížit: pravý úhel mezi komunikujícími je například pro rozhovor, kdy knihovník radí, jak postupovat při hledání literatury, lepší než frontální situace u pultu. „Inscenování“ informační nabídky je funkční, nikoli jen estetická kategorie. I malé věci mohou mít velký přínos: například diskretní vzdálenost není jen organizační, ale i architektonické téma.

Motivující a inspirující

Cílem je flirt s prostorem,⁷ který nerozptyluje, ale inspiruje. Knihy kolem stěn ještě nedělají atmosféru a seminární místnost nebo kavárna nejsou náhradou za specifičnost práce, rešeršní činnost a vzdělávání se v knihovně.

Nabízí vhodné prostředí

Pro uživatele, média a pro počítačové vybavení. V centru zájmu jsou samozřejmě lidé, kteří potřebují příjemné klima ke své práci a pobytu, přičemž u knihovny je zásadním tématem maximum přirozeného světla; nepřímého, aby neoslňovalo. Ale i cenné knihy potřebují pro své uchování vhodné podmínky, které je třeba vyřešit stavebně. Počítačové vybavení je nutné posuzovat z hlediska teplotních podmínek, větrání resp. chlazení a hlučnosti.

Poskytuje ochranu a bezpečí

Vybavení knihovny musí být chráněno před odcizením a zneužitím. Druhořadé však není ani potřeba ochrany a bezpečí ze strany zaměstnanců. Pokud má knihovna otevřeno do pozdních večerních hodin nebo dokonce funguje ve čtyřadvacetihodinovém provozu sedm dní v týdnu, jsou nezbytná taková opatření, aby se každý cítil dobře a bezpečně i v noci, kdy je v knihovně malý provoz. Tato bezpečnostní opatření se někdy mohou ocitát v konfliktu s estetickými nebo dokonce právními kritérii: nicméně zdrojem bezpečí je transparentnost interiéru!

Efektivní

Efektivní prostor nakládá úsporně s plochou, potřebným personálem a provozními náklady.

Nábytek k sezení i ležení pro individuální a pohodlnou polohu při čtení a učení. Kolejní knihovna Univerzitní knihovny v Lipsku. Foto: K. U. Werner

Klíčovým pojmem pro budovu i interiérové vybavení knihovny je trvalá udržitelnost tak, aby bylo možné knihovnu provozovat efektivně z hlediska nasazení personálu a s nízkými provozními náklady (např. na větrání, vytápění, úklid). I příliš módní vybavení, příliš mnoho designu se může prodražit, protože zdánlivě aktuální design může rychle zastarat...

Být vhodná pro informační technologie

To je pro moderní knihovnu naprostou nezbytností. Navíc je v této souvislosti žádoucí, aby byla flexibilní vzhledem k ještě neznámým požadavkům blízké budoucnosti. Počítačový hardware by dnes neměl být ničím cizím. Hardware může a také umí vypadat dobře; není

předmětem, který do knihovny vstupuje dodatečně, ale je její integrální součástí. Změt kabelů a ošklivé šedivé věže počítačů však jsou pravým opakem. Reprografické služby a kopírku lze integrovat pomocí stavebních a interiérových úprav. Uživatelé z řad studentů svou knihovnu hodnotí právě i podle toho, jak propojuje digitální a analogový svět.

...a faktor č. 11

„Páni!“ – „Super!“ – To jistě cosi, co se nedá vždycky naplánovat, ale přesto by mělo být cílem každé architektury a každého knihovníka. Inspirující prostor, který člověka nadchne a který odráží ducha instituce: knihovnu jako ikonu, symbol vysoké školy, obce, institutu.

Závěrem řečeno s Andrewem McDonaudem: „Plánovat prostory knihoven znamená především plánovat pro lidi!“

KLAUS ULRICH WERNER

Překlad **KATEŘINA PROKEŠOVÁ SITAŘOVÁ**

Příspěvek vychází z přednášky, která zazněla 22. 4. 2013 na konferenci Knihovny jako místa vzdělávání ve 21. století v pražském Goethe-Institutu. Konferenci uspořádala Goethe-Institut ve spolupráci se SKIP ČR.

DR. KLAUS ULRICH WERNER (1956)

je ředitelem Filologické knihovny Svobodné univerzity v Berlíně. V letech 2000–2005 byl zodpovědný za realizaci její novostavby („The Berlin Brain“) podle britského architekta Lorda Normana Fosterera. V letech 2007–2010 koordinoval plánování nového integračního procesu 24 oborových knihoven do Svobodné univerzity. Je autorem a vydavatelem knih a článků o stavbě knihoven a jejím managementu, v této oblasti je také činný jako referent v Německu i zahraničí. V roce 2013 byl zvolen do představenstva Německého svazu knihoven.

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

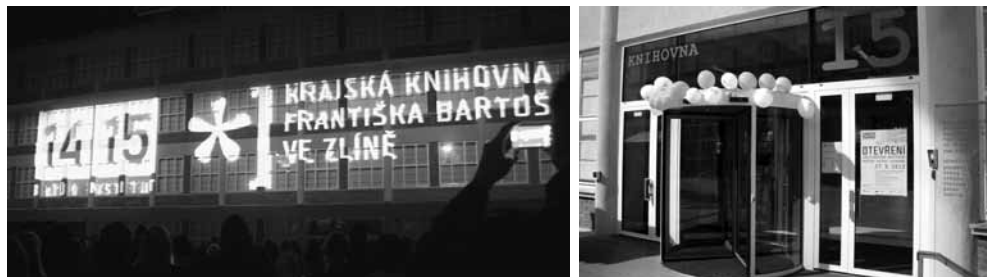
MgA. Sylvie Brodiová – Knihovna Národního muzea, Praha **Ing. Aleš Brožek** – Severočeská vědecká knihovna v Ústí na Labem **Mgr. Monika Hampacherová** – Národní technická knihovna, Praha **Mgr. Lenka Juračková** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **Ing. Jiří Mika** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **Doc. PhDr. Milada Pisková, CSc.** – Olomouc **Lenka Šimonová** – Městská knihovna Horažďovice **Mgr. Martina Vyšohlídková** – Knihovna Národního muzea, Praha **Dr. Klaus Ulrich Werner** – Filologická knihovna Svobodné univerzity v Berlíně **Daniela Wimmerová** – jihočeská regionální organizace SKIP ČR

ODKAZY:

- 6) <http://rolexlearningcenter.epfl.ch/>
- 7) FANSA, Jonas. *Bibliotheksflirt* (2008), viz pozn. 3.

Baťův institut

– zdařilá konverze průmyslové architektury pro potřeby paměťových institucí

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně prošla za posledních několik let dynamickým vývojem. V roce 2002 se změnila z okresní knihovny na krajskou a našla si pevné místo mezi ostatními knihovnami zřizovanými kraji České republiky. Respekt vzbuzuje mimo jiné její odborná činnost, jejímž základem je odkrývání a připomínání odkazu dvou mužů spojených se Zlínem – pedagoga, jazykovědce a etnografa Františka Bartoše a podnikatele Tomáše Bati. Je příznačné, že zatímco jméno prvního nese knihovna od roku 1996 ve svém názvu, nyní se stává součástí instituce pojmenované po druhém z nich.

Casopisy ve čtvrtém podlaží

Dne 27. září 2013 se zlínská knihovna představila veřejnosti v nových prostorách jako jedna ze tří organizací tvořících kulturní a vzdělávací centrum s názvem **14|15 Baťův institut**. Myšlenka soustředit do jednoho místa Krajskou galerii výtvarného umění ve Zlíně, Muzeum jihovýchodní

Projekce na budovu knihovny
Vstup při slavnostním otevření

Moravy ve Zlíně a krajskou knihovnu a využít pro ně budovy č. 14 a 15 v areálu bývalé továrny na obuv se zrodila téměř před deseti lety a zdá se, že volně navazuje na ideu Studijních ústavů, kterou realizovala firma Baťa už v polovině třicátých let 20. století. Pro současníky, střetávající se často s nevratným zánikem industriálního dědictví v českých zemích, je to zároveň názorná ukáзка, jak lze pozůstatky po průmyslové éře úspěšně a smysluplně vrátet do života.

Nepochybují o tom, že podrobnou zprávu o Krajské knihovně Františka Bartoše usídlené v budově č. 15 Baťova institutu *Čtenář* ještě přinese. Mým cílem je teď podat jen zběžnou informaci ovlivněnou bezprostředními dojmy ze slavnostního zahájení provozu. Místní hovoří o budovách jako o „zlínských dvojčatech“. Ten příměr se skutečně nabízí, i když se nejedná o mrakodrapy, jako byla známá Dvojčata v New Yorku. Budovy č. 14 a 15 jsou pětipodlažní domy postavené v letech 1946 až 1949 podle návrhu architekta Jiřího Voženíka na místě objektů zničených při spojeneckém bombardování v roce 1944 a sloužily potřebám obuvnické výroby. Architekti z ateliéru A.D.N.S. PRODUCTION, s. r. o., který v roce 2009 zvítězil v architektonické soutěži na jejich obnovu (a z něhož se následně vydělila společnost City Work, jež byla generálním projektantem stavby), spojili domy zvýšenou platformou, která

zdůrazňuje jejich funkční propojení, je vstupním prostorem do Baťova institutu, zároveň nabízí plochu pro výstavy pod širým nebem a ve svých útroběch skrývá sklady knihovny.

Vstupem do knihovny se tak stalo druhé podlaží budovy č. 15. Kromě kavárny, která bude jistě dalším stmelujícím prvkem pro návštěvníky všech

vydané k otevření Baťova institutu, hovoří o pěti vrstvách, které naplňují myšlenku tohoto projektu. První vrstvou je architektonická a urbanistická hodnota budov a jejich záchrana před možnou demolicí. Druhou vrstvou tvoří prostorově čistý a promyšlený koncept nového návrhu, který zachovává některé původní prvky důležité pro

institucí, se v těchto prostorách nacházejí přednáškové sály, učebna a automat na vracení knih, dokládající, že v celkovém rozpočtu (náklady na konverzi přesáhly o něco málo 900 mil. Kč) se našly finanční prostředky také na moderní knihovnickou technologii RFID. Ve třetím podlaží je volný výběr literatury pro děti, beletrie pro dospělé, zvukových nosičů, hudebnin a také pult pro registraci uživatelů. Do čtvrtého podlaží budou docházet zájemci o naučnou a regionální literaturu a o časopisy a noviny. Ti nedočkavější se do vystavených periodik začali už při exkurzi během slavnostního dne. Nutno říci, že po oficiálním úvodu, kdy na vstupní platformě začaly probíhat akce pro veřejnost a dveře knihovny se otevřely všem, kdo měli chuť si ji prohlédnout, knihovníci v některých chvílích sotva zvládali nápor příchozích.

Knihovně lze závidět velký, vzdušný prostor, hodně místa ve volných výběrech i u studijních stolů, velkorysé pojetí. Pokud někteří kolegové knihovníci poukazovali při prohlídce na drobné detaily, které se jim z hlediska provozu možná zdály sporné, případně se neztotožnili s převládající šedou barvou v interiéru, zapomínali na důležitou věc – dílčí části bylo nutné podřídit celkové koncepci. Teprve po návštěvě všech prostor, tedy také galerie a muzea, vysvitnou souvislosti a lze pochopit úmysly architektů, včetně třeba barevného řešení. Autoři publikace *Jiří Voženík: Budovy č. 14 a 15 ve Zlíně – dědictví industriální éry,*

Budovy Baťova institutu: galerie, muzeum, knihovna

pochopení industriální historie místa. Třetí vrstvou jsou expozice muzea a galerie (zde bych dodal: a také volný výběr dokumentů v knihovně), čtvrtou chráněná úložiště knih a sbírkových předmětů a konečně pátou široké informační pole, které budovy vytvářejí a naplňují tak „podstatu současné nehmotné kultury, v níž roste poslání paměťových institucí jako míst sociální interakce“.

Síla místa se ukázala večer po slavnostním otevření knihovny, kdy vstupní plochu zaplnili lidé při obrazové a hudební produkci. Obrazy se promítaly z budovy č. 14 na budovu č. 15 a vytvořily tak pole spojující nejen obě budovy, ale i diváky stojící ve tmě pod nimi.

Text a foto **JIŘÍ MIKA** • mika@svkkl.cz

S trochou nadsázky by se dalo říct, že to byla slavnost plná slunce. Vysoká okna studovny Středočeské vědecké knihovny v Kladně ho ve středu 2. října propustila tolik, že si přítomní museli před ním clonit oči... A k jeho přírodní síle se přidal svým vystoupením pěvecký sbor Sluníčko z 5. základní školy v Kladně, který tu harmonii ještě umocnil.

V této příjemné atmosféře došlo na vyhlášení výsledků druhého ročníku soutěže o nejlepší dobrovolné knihovničky z takzvaných neprofesionálních knihoven Středočeského kraje, kterou v loňském roce inicioval Středočeský kraj a stanovil pro ni i hodnotící kritéria. Jsou mezi nimi například aktivní přístup k vedení knihovny, schopnost spolupracovat s obecními zastupiteli, s pověřenou knihovnou či se školou, rozšiřovat služby občanům, pořádat zajímavé akce pro děti, přizpůsobit otevírací dobu knihovny jejím návštěvníkům a v neposlední řadě ochotně se učit novým věcem.

Hodnocení práce jednotlivých obecních knihoven a nominování nejlepšího knihovníka na udělení ceny *Středočeský Kramerius* náleží pověře-

ným knihovnám, tedy krajské knihovně za region Kladno a za ostatní čtyři regiony městským knihovnám v Benešově, Kutné Hoře, Mladé Boleslavi a Příbrami. Návrhy pak schvaluje Komise pro kulturu a památkovou péči a také Rada Středočeského kraje.

Slavnostního předávání titulu *Středočeský Kramerius 2013 – Nejlepší neprofesionální knihovník* se zúčastnili představitelé Středočeského kraje, konkrétně radní pro kulturu a památkovou péči Ing. Zdeněk Štefek, který ocenění nominovaným předával, dále předseda Komise pro kulturu a památkovou péči Pavel Volf a vedoucí oddělení kultury Mgr. Tomáš Procházka. Z. Štefek ve svém vystoupení uvedl, že se jedná o symbolické gesto, kterým může kraj podpořit mnohdy i řadu desetiletí trvající dobrovolnou činnost jednotlivých knihovníků. Řekl dále, že se hluboce sklání před jejich dílem a jen lituje, že je možné ocenit každý rok pouze pět nejlepších.

Diplom *Středočeský Kramerius 2013* spolu s finanční odměnou ve výši 4000 Kč a drobnými dárečky si ze slavnostního setkání odnesly (na snímku zleva):

Foto: Lenka Juráčeková

- ALEXANDRA JERIOVÁ **Obecní knihovna v Mukařově** (pověřený region Benešov);
- VENUŠE RUDOLFOVÁ **Obecní knihovna Stašov** (pověřený region Příbram);
- MARTINA KAMENÁŘOVÁ **Místní lidová knihovna Malešov** (pověřený region Kutná Hora);
- VĚRA PŘIBYLOVÁ **Místní knihovna v Braškově** (pověřený region Kladno);
- ANNA PODOBSKÁ **Místní knihovna v Březně** (pověřený region Mladá Boleslav).

Všem oceněným redakce *Čtenáře* upřímně blahopřeje!

OLGA VAŠKOVÁ

Ze sbírky Jindřicha Imlaufa

V roce 1934 se do Národního muzea dostala část pozůstatosti Jindřicha Imlaufa. Konkrétně se jednalo o sbírku exlibris, která přešla po vzniku oddělení knižní kultury v roce 1969 do tamního fondu a obohatila jej bezmála o 1100 ks exlibris, novoročenek, drobné akcidenční grafiky. Sbíрка, která není dosud kompletně zpracována, obsahuje práce umělců, grafiků české i zahraniční proveniencí zhruba od období druhé poloviny 19. století. Mezi řadou regionálních umělců, německých, rakouských výtvarníků, reprezentantů běžné produkce té doby nalezneme i významná jména české grafiky, například práce Františka Koblihy, Václava Rytíře, Josefa Váchala, Františka Bílka, Josefa Hodka, Mikoláše Alše a dokonce exemplář exlibris od Josefa Čapka.

Jindřich Imlauf byl ve své době poměrně uznávaným spisovatelem a uměleckým fotografem. Z fotografického díla se dosud zachovalo jen velmi málo. Jeho sbírka exlibris však může o jeho uměleckém založení mnohé prozradit. Jindřich Imlauf trpěl od dětství nevléčitelnou nemocí, které v roce 1921 podlehl. Se svou nemocí bojoval, od mládí se vzdělával, psal prózu, ale i odborně zaměřené příspěvky na téma fotografie. Snažil se udržovat společenský život, stejně jako kontakty s řadou osobností tehdejšího kulturního milieu, například s grafikem Josefem Váchalem. S tím ho také pojila záliba k exlibris, což dokládá rozsáhlé umělcovo zastoupení v Imlaufově sbírce. (V obrazové příloze jsou dvě ukázky exlibris pro člena fotografického spolku Jaroslava Petráka a další pro učitelku a významnou sběratelku exlibris Máňu Přibilovou). Váchal dokonce vytvořil exlibris přímo pro Imlaufa, zobrazil na něm sběratelův portrét a fotoaparát. Vedle Váchalovy tvorby sbírka obsahuje i exlibris z rukou jeho partnerky Anny Mackové (1887–1969). Anna Macková se narodila ve Studeňanech v roce 1887 a soukromě studovala umění v Praze. V počátcích preferovala malbu/olejomalbu, později se věnovala převážně grafické tvorbě – v té se odrážel její vřelý vztah k české krajině, například ve třech cyklech dřevorezů: *Domažlice* (1917), *Z Českého ráje* (1918) a *Náchodsko* (1919), ale téma rodného kraje, krajiny, přírody používala stále, stejně jako náměty zvířat, rostlin nebo lidové motivy (viz ukázky exlibris v obrazovém doprodu). Družkou Josefa Váchala byla zhruba od roku 1922 a až do své smrti jej podporovala, spolupracovala s ním a pomáhala mu s vydáváním knih. Jejich osud nebyl vždy idylický. Během 2. světové války i po ní oba pronásledovaly horší životní podmínky a nedostatek, po válce pak rodný statek Anny Mackové ve Studeňanech, kde pobýval od roku 1940 trvale i Josef Váchal, zabral komunistický režim. Dílo Anny Mackové však zůstává dodnes ve srovnání s tvorbou Josefa Váchala jakoby v ústraní a nedoceněno. Za svého života Anna Macková vystavovala dokonce i v zahraničí a dokázala si vytvořit vlastní originální výtvarný projev, jehož zajímavý odkaz právě ve formě exlibris je i součástí zmíněné sbírky.

Exlibris od Anny Mackové pro Václava Rytíře. Dva ptáčky. 67 : 76. Dřevoryt, 1915.

Exlibris – původně drobný grafický lístek vlepovaný na předsádku nebo předeštní knih, jehož účelem bylo označení a identifikace konkrétní knihy i celé knihovny majitelem. Podoby exlibris se mohou výrazně lišit (od heraldických znaků, monogramu až po trefné grafické pojetí autora, kterým charakterizuje majitele knih). V moderní době prošla funkce exlibris proměnou, takže dnes spíše slouží zájmu sběratelů jako originální volná grafika.

Autor Anna Macková, *Knížka Udky Wenigové. Kachnička ve věnečku*. 89 : 92. Dřevoryt, 1916.

SYLVIE BRODIOVÁ

sylvie_brodiova@nm.cz

Zpívání v jeskyních – Co venkovské knihovny umějí a mohou IX.

Již podeváté se sešli knihovníci venkovských knihoven na oblíbeném semináři **Co venkovské knihovny umějí a mohou**. Hlavním hostitelem byla letos Místní knihovna Veselice (Knihovna roku 2011). Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR se na zdárném průběhu akce dále podílely Obec Vavřinec, Městská knihovna v Blansku a Sekce veřejných knihoven SKIP. Setkání se uskutečnilo ve dnech 19.–21. září 2013 a ústředním tématem odborné části byla **Práce s regionální literaturou**.

Zahájení proběhlo pod patronací pověřené knihovny v Blansku. Prvním krokem nabitého programu byla prohlídka zámku. Zde přišlo na řadu také oficiální zahájení (zástupce města Blanska, ředitel Městské knihovny Mgr. Pavel Přikryl, starosta obce Vavřinec Miloslav Novotný, Daniela Wimmerová – za SKIP a ředitelka Muzea Blanska Mgr. Eva Nečasová).

Příjemným prostředím zrekonstruovaného zámku, v kterém je umístěno Muzeum Blansko, účastníky provedla jeho ředitelka Mgr. Eva Nečasová. Nejvíce zaujala expozice užitkové litiny z 19. a 20. století. Následovala krátká procházka městem a návštěva dřevěného kostelíka sv. Paraskivy, který byl původně postaven jako pravoslavný v Nižním Selišti nedaleko Chustu na Podkarpatské Rusi, v příhraniční oblasti s Rumunskem. V roce 1936 byl kostelík odkoupen, rozebrán a po železnici přepraven do Blanska. Zde byl potom mistrem tesařem Michalem Salejčkem a jeho rusínskými dělníky znovu postaven. V současnosti patří Církvi československé husitské.

Součástí poznávání Blanska byla i exkurze do městské knihovny. Průvodcem byl ředitel Mgr. Pavel Přikryl. Po celou dobu semináře se o knihovnický velmi pečlivě starala i metodička Helena Jalová.

Následně se knihovníci přesunuli do Sloupu, kde byli ubytováni. Po krátké přestávce pak pokračovali do Vavřince. Cestou se zastavili u No-

vodvorské lipové aleje, kterou nechal počátkem 19. století vysázet tehdejší majitel panství Hugo František Salm. Zasvěcenými průvodci byli pan starosta Miloslav Novotný a paní knihovnice Olga Hájková.

Večerní program – prezentace obce Vavřinec, vzájemné seznámení a zhlédnutí (byť s drobnými technickými nedostatky) DVD ze setkání 2012 v Petrůvkách – proběhl v zasedací místnosti OÚ. Samozřejmě vše doplněno ochutnávkou regionálních specialit.

Odborný program, zaměřený na **práci s regionální literaturou**, probíhal druhý den v sále Kulturního domu ve Sloupu. Jak už se stalo dobrým zvykem, zúčastnili se ho i knihovníci z okolí – nejen profesionálové, ale hlavně ti, kteří působí ve venkovských knihovnách.

První příspěvek Kateřiny Židů bezprostředně navazoval na zastávku v aleji. Ve své prezentaci přiblížila historii i současnost aleje. Zmínila také skutečnost, že v letech 2011–2012 alej prošla rozsáhlou revitalizací financovanou z programu Think big a CHKO Moravský kras. Připomněla fakt, že v roce 2011 získala titul **Alej roku 2011** a že v roce následujícím jedna z památných lip obdržela ocenění **Strom roku 2012**.

Příjemným zpestřením programu bylo pěvecké vystoupení dětského souboru Krápníček – žáků ZŠ Blansko.

O **spolupráci Moravské zemské knihovny s knihovnami regionu** a úrovni metodické práce hovořila ve svém příspěvku Mgr. Monika Kratochvílová. Další zajímavou činností MZK – **práci se starými tisky** – představila Mgr. Jitka Machová.

Příspěvkem **Regionální literatura ve venkovských knihovnách** upozornila Daniela Wimmerová, autorka článku, na skutečnost, že venkovské knihovny by měly zprostředkovávat svým uživatelům základní informace o regionu. Knihovníci by svou činností měli jak propagovat zajímavé historické události, tak i přibližovat lokality a osobnosti

Foto: Jan Kalčík

s nimi spojené. Nenásilnou formou vychovávat čtenáře k vlastenectví, lásce k domovu a hrdosti na své kořeny. Měli by však nejen nabízet vhodnou literaturu a odkazy na internetu, ale také by se měli snažit nacházet nové zajímavé formy propagace. Knihovny by měly svým uživatelům poskytovat interaktivní pomůcky, a tak být atraktivní pro celou rodinu.

Konkrétní zajímavý projekt pro celé rodiny **Putování nad zemí i pod zemí**, zaměřený na poznávání regionu, regionálních osobností a literatury, vzápětí představily Helena Jalová (metodička MěK Blansko) a Olga Hájková (knihovnice hostitelské knihovny). Jedná se o praktickou ukázkou práce s dětským čtenářem ve více knihovnách v působnosti pověřené knihovny MěK Blansko.

O možnostech spolupráce a vzniku mnoha zajímavých projektů v regionu pohovořil Ing. Petr Revenda, zástupce MAS Moravského krasu. Spolupracovat se svými zřizovateli a jejich prostřednictvím se Spolkem pro obnovu venkova je pro knihovny, které se podílejí na celkové úrovni kultury v obcích, velmi potřebné. Stejně tak i pro další rozvoj života na venkově. Využití spojení obcí do Mikroregionů či Místních akčních skupin (MAS) dává možnosti získat finanční prostředky pro různé oblasti venkovského života.

Tento fakt potvrdilo i vystoupení Ing. Marie Škorpíkové, když seznamovala posluchače s činností své knihovny v Ratiškovcích. Tato knihovna se stala v roce 2012 **Knihovnou roku** a bude tedy organizátorem příštího setkání. Její bohatá a zajímavá činnost zaujala nejen hodnotitelskou komisi v krajském kole soutěže **Vesnice roku**, ale také celostátní komisi soutěže **Knihovna roku**. Díky získané dotaci se podařilo zrekonstruovat

a vybavit prostory, které dnes umožňují knihovně realizovat mnohé zajímavé záměry. Příští rok budou mít knihovníci možnost vše vidět na vlastní oči.

Dopolední část programu uzavřela vystoupením ředitelka Knihovny města Olomouce RNDr. Lenka Prucková, stávající předsedkyně hodnotitelské celostátní komise soutěže **Knihovna roku**. Ochotně se s přítomnými podělila o nejčerstvější dojmy ze soutěže. Představila jednotlivé nominované knihovny a připomněla vždy něco zajímavého z jejich činnosti. Upozornila také na některé nedostatky, které by knihovníci měli ve svých knihovnách včas odstranit.

Krátce po obědě se účastníci přesunuli do Vavřince – Veselice. Zde program pokračoval prohlídkou této části obce, kde průvodcem byl opět pan starosta M. Novotný. Při krátkém zastavení před kapličkou sv. Antonína bylo možno nejen ochutnat místní speciality (bramborové záhybáky a medoperníková kolečka), ale pro „gurmány“ byly také připraveny natištěné recepty.

Dalším zastavením byla hasičská zbrojnice, kde pro ty odvážnější byly připraveny koloběžky, na kterých se měli přesunout k nedaleké rozhledně. Protože ve stejné budově je také umístěna knihovna, našli postupně všichni azyl právě zde. Měli možnost prohlédnout si velmi příjemný interiéru a seznámit se s bohatou a rozmanitou činností této knihovny.

Cestou došlo také ke společnému zvážení všech účastníků (ve sběrném dvoře). Bylo zjištěno, že celková váha všech zúčastněných činí 3630 kg. Jedná se tedy zcela určitě o „vážené osoby“.

Nečekaným překvapením byl exkurz do historie vavříneckých hasičů. Sehraná scénka s „červe-

ným kohoutem" pobavila všechny přítomné. Současně se všem dostalo poučení, jak vznikl sbor dobrovolných hasičů v obci.

Pro knihovníky bylo dále připraveno „výtvarné tvoření“, kdy si sami mohli pomoci zažehlovací techniky vyrobit obrázek či zajímavou záložku.

Všichni museli nakonec prokázat získané znalosti prostřednictvím vědomostního testu. Formou losování pak byli za své snažení odměněni propagačními materiály o regionu.

Atmosféra setkání byla velmi příjemná, hostitelé milí a pozorní. Došlo i na zpěv lidových a jiných oblíbených písní, tanec, ochutnávku krajových specialit a neformální výměnu zkušeností.

Třetí den byla naplánována prohlídka Městyse Sloup a návštěva Sloupsko-šošůvské jeskyně. Právě prohlídka zmíněné jeskyně byla zajímavým „vyvrcholením“ setkání. Došlo k němu, když mladý a velmi příjemný průvodce vyzval návštěvníky v jedné části jeskyně ke zpěvu. Nádherná akustika se projevila, když se do zpěvu daly moravské kolegyně. Vzápětí ani „česká sekce“ nezůstala pozadu a už tu byl minikoncert českomoravských

lidových písní. Knihovnice se tak naladily, že si po celý zbytek prohlídky prozpěvovaly. Byl to pro všechny (včetně průvodce) velmi zajímavý a ne všední zážitek.

Poznávání regionu pokračovalo návštěvou dvou knihoven. Nejdříve to byla Obecní knihovna v Petrovicích, která se v letošním roce ucházela o titul **Knihovna roku 2013**. Byla vybrána jako nejlepší knihovna Jihomoravského kraje.

Úplně poslední zastávkou byla prohlídka Knihovny Rájec-Jestřebí. Knihovna je proslulá bohatou kulturně výchovnou činností. Je také zapojena do projektu **Putování nad zemí a pod zemí**. Pan starosta Ing. Pavel Perout je znám svou angažovaností v Programu obnovy rodiny.

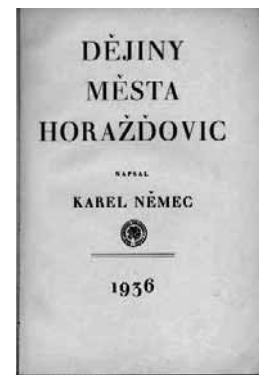
Tři dny setkání s bezvadnými a příjemnými lidmi uplynuly jako voda. Definitivní tečkou bylo zaslání pozdravů těm, kteří se letos nemohli setkat zúčastnit. Pak už jen krátké loučení a slib, že se všichni ve zdraví sejdem příštím rokem opět na Moravě.

Tak pro všechny zájemce: **Na shledanou 18. až 20. 9. 2014 v Ratíškovcích!**

Digitální podoba unikátního Herbáře

okresu horažďovického“, od roku 1922 jako „Měsíčník věnovaný kulturnímu, hospodářskému i politickému povznesení okresu horažďovického“. V této podobě vycházel až do 2. světové války. V jejím průběhu byl umlčen a v pozdějších letech vycházel jako příloha okresního tisku. Vydávání *Horažďovického obzoru* bylo obnoveno v roce 1998 s podtitulem „Měsíčník věnovaný hospodářskému, kulturnímu a společenskému povznesení města“.

První z digitalizovaných pramenů

Originál Herbáře Fr. Celerina

V této době jsme vůbec netušili, že díky našemu požadavku se podařilo prosadit do programu další typ informačních pramenů a že jsme se stali iniciátorem urychleného zavedení DTD pro neperiodické publikace.

V roce 2007 jsme přihlásili k digitalizaci prostřednictvím Národní knihovny ČR do Norských fondů *Herbář Fr. Celerina* (1890). Hodnota herbáře byla posuzována RNDr. Janem Štěpánkem, CSC., hlavním kurátorem Herbářové sbírky Univerzity Karlovy v Praze a konzultována s vedoucím restaurátorského oddělení Národní knihovny ČR panem Janem Stankiewiczem. Ti jej ohodnotili jako výjimečný unikát a historicky cenný dokument s vypovídací hodnotou o našem regionu, který je významný nejen z historického, ale i estetického a přírodovědeckého hlediska. Hodnota z vědeckého hlediska nebyla stanovena, protože je závislá na kvalitě popsání jednotlivých exemplářů. Katedrou botaniky PfF UK byla doporučena fixace jednotlivých rostlin a popisek a restaurování celého dokumentu. Později se ukázalo, že herbář je speciálním dokumentem, který nelze zahrnout do NF, a proto byla na restaurování a následnou digitalizaci tohoto dokumentu podána žádost o finanční podporu v rámci programu Knihovna 21. století. Projekt Herbář Fr. Celerina byl realizován v roce 2009 a jeho výstupem je DVD, které obsahuje kromě digitalizovaného dokumentu botanické a historické studie a je doplněno dobovými fotografiemi.

Vzhledem k tomu, že v projektu Kramerius bylo umožněno digitalizování monografií, mohli jsme v letech 2008–2011 začít realizovat

i tuto část projektu *Prácheňsko digitálně*, který byl od počátku koncipován jako projekt dlouhodobý, se snahou zpřístupnit našim uživatelům všechny ohrožené dokumenty z regionálního fondu knihovny a fondu městského muzea, které je, stejně jako knihovna, organizační složkou města (žádost o dotaci byla ve všech případech podávána městem Horažďovic). Celkem bylo digitalizováno 44 monografií, například díla horažďovického rodáka Josefa Pavla, některé divadelní hry Jana Duchoně, Památná kniha staršího Jana Malkovského (1679–1740), České perly Václava Dyka, dílo Terezy Švecové – Violy z Prácheňska, Josefa Drnka aj.

Nejvýznamnějším dokumentem, který byl digitalizován v rámci našeho projektu, je *Prácheňský kancionál*. Prácheňský kancionál neboli graduál je jediná písemná památka na kostelík sv. Klimenta na Práchni. Jde o neobyčejně cennou památku, která se jen zázrakem dochovala. V kostelíku byla nalezena v roce 1547 a od té doby byla uložena na radnici, kde přečkala velké požáry města. Na konci 18. století městský syndik a archivář Fr. X. Zvěřina napsal na rub přední desky název *Cancionale Sancti Clementis de Prachin*. Městská obec jej roku 1896 darovala do sbírek právě vzniklého Městského muzea. Kancionál obsahuje latinské mešní zpěvy s notovými zápisy. Byl postupně doplňován, protože poslední zápisy jsou česky i latinsky a na jedné straně je zápis Martina Zvoníka, zřejmě posledního kostelníka na Práchni, datovaný 1604. Jedná se o význačnou památku na původní Prácheňský kraj, který měl sídlo právě na hradě Práchni. Přesná datace vzniku tohoto

Prácheňsko digitálně

Projekt *Prácheňsko digitálně* začal nesměle v roce 2006, kdy jsme se poprvé ucházeli o grant Ministerstva kultury ČR v rámci projektu Kramerius. Vzhledem k tomu, že v tomto roce nebylo ještě možné z Krameria digitalizovat monografie, náš projekt nezapadl do zadání, a tedy neuspěl. Přesto jsme se rozhodli, že jej zahájíme alespoň digitalizací jediné knihy. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR a za finanční podpory našeho města byly digitalizovány *Dějiny města Horažďovic* od Karla Němce, které jsou jedním z mála pramenů o historii našeho města.

Prvním neúspěchem jsme se nedali odradit a pro rok 2007 stanovili jako prioritu digitalizaci *Horažďovického obzoru*, který vycházel od roku 1921 jako „Měsíčník věnovaný politickým, osvětovým a hospodářským otázkám

Restaurátorské práce na Prácheňském kancionále

rukopisu není známa, ale podle zachované knižní vazby jej lze datovat do období 1. poloviny 15. století.

V první etapě, která byla realizována v rámci dotačního programu Knihovna 21. století, byly pro záchranu ohroženého rukopisu a zachování historické identity tohoto knižního artefaktu provedeny restaurátorské práce podle návrhu restaurátorky Milany Vanišové; knižní vazba i knižní blok byly podrobeny komplexnímu restaurátorskému zásahu. Druhou etapou byla vlastní digitalizace kancionálu a zhotovení ochranného obalu z nekyselé lepenky, která brání pokračování degradačních procesů. Tato část projektu byla uskutečněna z dotač-

ního programu VISK 6 a Prácheňský kancionál tak bylo možné zpřístupnit široké veřejnosti prostřednictvím Manuscriptoria.

Přestože je za námi velký kus práce, projekt *Prácheňsko digitálně* není ještě zdaleka dokončen. Mezi dokumenty, které bychom chtěli ještě digitalizovat, patří například kroniky měst a obcí, které se nacházejí v archivu a pro běžného občana jsou dostupné jen velmi složitě. Tyto kroniky mají velkou vypovídací hodnotu a jejich digitalizaci a zpřístupněním v knihovnách by byla cesta k pramenům, které nám zanechali naši předkové, mnohem jednodušší.

LENKA ŠIMONOVÁ

✉ simonova@knihovna.horazdovice.cz

ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...

Plavba pod Nachovými plachtami

„Nevím, kolik uplyne let, než v Kaperně rozkvetne jedna pohádka, kterou si lidé nadlouho zapamatují. Ty už budeš velká, Assol. Jednou zrána se daleko na moři zatřpytí ve slunci nachové plachty. Obrovské zářící nachové plachty nad bílou lodí poletí k tobě po vlnách. Ta nádherná loď popluje tiše, bez pokřiku a kanonády. Na břehu se shromáždí spousta lidí a všichni budou vzdychat údivem. Ty mezi nimi budeš také. Za zvuků nádherné hudby loď vznešeně dopluje až ke břehu. Odrazí od ní přepychový rychlý člun, vyzdobený koberci, zlatem a květinami. Proč jste přijeli? Koho hledáte? Zeptají se lidé na břehu. A ty spatříš krásného prince. Vztáhne k tobě ruce a řekne: Zdravím tě, Assol! Daleko předaleko odsud jsem tě uzřel ve snu a teď jsem přijel, abych si tě navždy odvezl do svého království.“

(proroctví „kouzelníka“ Egla malé Assol)

Nachové plachty, novela **Alexandra Grina** vydaná nakladatelstvím Academia v roce 2001. Tak tuhle knihu, kdybych na ni narazila před 12 lety v obchodě, bych pravděpodobně přešla bez povšimnutí. Tehdy jsem se k ruským autorům ještě nepročítala. Jenže teď, když se mi skutečně „dostala pod ruku“, mám již její příběh „odžítý“, takže jsem po ní skočila téměř střemhlavě a bez záchranného kruhu. Má cesta k této knize byla dlouhá, letitá a na jejím konci na mne čekal nádherný literárně-divadelně-výtvarný zážitek.

První zmínku o příběhu Assol a kapitána Greye jsem vyslechla u „táborového“ ohně poslední den soustředění, kdy nám divadelní poradkyně vyprávěla o úžasném představení bratrů Formanů na divadelní lodi Tajemství. O tom, jak byly nádherně udělané kulisy a kostýmy a jak Formani celý den vařili v obrovském kotli polévku pro diváky, jak večer všichni odrazili od břehu a pluli s Nachovými plachtami a jak to všechno bylo dobrodružné. Oči se mi rozšířily, srdce se rozbušilo. Kdo by to nechtěl vidět a zažít, že? Jenže, už se to nehrálo a mně zůstal pocit, že jsem propásla cosi zajímavého.

Ale pak, po několika letech, si loď Tajemství přijela i pro mne. Přesněji řečeno, zakotvila v přístavu v Mělníku a já se nalodila. Seděla jsem u stolu „Ztroskotanci“ a těšila se na pohádkový romantický příběh. Divadelní remorkér jemně odrazil od břehu, pohupoval se na vlnách a příběh si klidně plynul. Malá Assol a její otec Longren žijící kdesi v chatrči u moře. Prostý a jednotvárný život rybářské vesnice. Tajemná předpověď o lodi s nachovými plachtami, které dětská mysl bez okolků uvěří. A roky čekání a doufání. Na druhé straně neklidný a dobrodružný život kapitána Greye, který od 18 let brázdí moře. Náhodné setkání – nesetkání Assol a Greye, láska na první pohled a rozhodnutí vzít osud do vlastních rukou. A pak se nám nad hlavami rozvinuly nachové plachty. Předpověď se vyplnila.

Zážitek to byl téměř nepopsatelný. Musím se přiznat, že tehdy ve mně více převážilo výtvarno nad samotným příběhem. A proto jsem byla velmi zvědavá na knihu. Byla jsem zvědavá, co autory divadelního představení inspirovalo natolik, že tomuto příběhu dedikovali

celý projekt i divadelní život, neboť Tajemství se jmenuje nejen divadelní loď Formanů, ale také loď kapitána Greye.

Takže, držím v ruce knihu, otevírám a nořím se do příběhu. Před očima mi chtě nechtě znovu ožívají barvitě divadelní scény. Jenže v knize je kromě samotného děje příběhu ještě cosi navíc. Bonus, 20 % zdarma. „*Už mu šlo na dvanáctý rok, když se všechna tušení jeho nitra, nejrozličnější rysy jeho duše a náznaky skrytých tužeb spojily v jediný silný impuls – tím, že dostaly zjevný výraz, staly se nepotlačitelnou touhou. Až dosud jako by pouze nacházel jednotlivé části své zahrady – světlo, stín, květinu, temný a nádherný kmen – ve spouště zahrad jiných, ale náhle to všechno spatřil zcela jasně, v nádherném, omračujícím souladu.*“ Vysvětlení, podrobnosti a popisy, příhody, okolnosti, pocity, které hlavní dějovou zápletku osvětlují, dokreslují, dodávají další dimenzi. Příběh už skoro vrcholil, čte se hladce. Ale pořád u mě trochu převažuje to divadelno, jsem spíše vizuální typ. Jsem ráda, že mne divadlo dovedlo k takovému literárnímu pokladu, ale říkám si, že zážitek, kdy se nade mnou skutečně rozvinuly nachové plachty, asi jen tak něco nepřekoná.

„Majitel obchodu radostně pobíhal, rozkládal po pulťe látky, které už dlouho nešly na odbyt, ale Grey byl vážný jako anatom. Trpělivě rozvínoval štůčky látek, odkládal je, zvedal, rozhrnoval a prohlížel si na denním světle takovou spoustu nachových pruhů, že pulť hořel jako plameny. Na špičku Greyovy boty dopadla purpurová vlna. Na rukou a na obličejí mu hrál růžový odlesk. Přehraboval se v hedvábí, které kladlo lehký odpor jeho prstům, a rozlišoval jednotlivé odstíny: bledě červenou, růžovou a tmavě růžovou. Syté plameny višňových, oranžových i pochmurně ryšavých tónů. Byly zde valéry veškeré intenzity a důrazu, odlišné i při své pochybné příbuznosti – tak je tomu i se slovy kouzelný, nádherný, velkolepý, dokonalý. V záhybech se tajily narážky, jež jsou cizí mluvě zraku, ale skutečná nachová barva se dlouho skrývala před kapitánovými očima. Všechno, co obchodník snášel, bylo pěkné, ale nepřinutilo Greye k jasnému a pevnému souhlasu. Konečně ho upoutala jedna barva – usedl do křesla u okna, vytáhl dlouhý kus šustí-

cího hedvábí, přehodil si ho přes kolena a s dýmku v ústech pozorně strnul.

Z té nachové barvy, čisté jako proud jitrní vody, tryskalo ušlechtilé veselí – byla vznešená a pyšná a byla to právě ta barva, kterou hledal. Nesplývaly v ní odstíny plamenů nebo makových plátků, nebyla to ani hra fialových či bleďomodrých odstínů. Nebyla v ní ani modř, ani stíny, nic, co probouzí pochybnosti. Rděla se jako úsměv nad pŕvabem duchovního odrazu.“

Tedy. Jak čtu, nevidím už písmena, slova, věty, ale tanec barev. A od teď vím přesně, jak má nachová barva vypadat, až si ji budu vybírat na šaty, nenechám se ošálit.

A co bylo lepší? Divadlo, nebo kniha? Ani jedno ani druhé. Ten příběh se mi rozložil a zase zpět složil dohromady jako mozaika. Teď již přesně nedokáži rozlišit, co jsem vlastně jen četla, nebo jen viděla. Jedno a druhé se krásně prolulo a doplnilo. Navždy si už budu při čtení některých pasáží „promítat“ divadelní scény a některé momenty z divadla se staly po přečtení knihy ještě intenzivnějšími. Literárně-divadelně-výtvarný zážitek.

Jsem ráda, že loď nakonec pro Assol připlula, některé sny je prostě hřích nespílit. Je také dobré osudu občas napomoci.

MARTINA VYŠOHLÍDOVÁ

✉ martina.kvapilova@gmail.com

IVIG 2013

aneb Informační vzdělávání ze všech stran

Dne 19. 9. 2013 proběhl v aule areálu Univerzity Karlovy v Praze 5 – Jinonicích již tradiční seminář **IVIG 2013 – Informační vzdělávání a informační gramotnost v teorii a praxi vzdělávacích institucí**. Na 11. ročník připadlo téma *Retrospektivy a perspektivy*.

Po úvodním slovu **Barbory Drobíkové** (ÚISK) přišel na řadu první přednáškový blok s názvem *Na čem stavíme – teoretické základy informační gramotnosti, spolupráce a výzkumy*. Jako první se ujal slova **Jan Zikuška** (KISK & CEINVE) s příspěvkem *K čemu potřebujeme modely a standardy informační gramotnosti*. Prezentoval současné modely a standardy, které představují nejen základní východiska, ale také reflektují aktuální trendy a požadavky definující informačně gramotného člověka. Druhý příspěvek s názvem *Informační gramotnost 3D* přednesla **Michaela Dombrovská** (SPRIG & UK). Vrátila se v něm k definici a modelu informační gramotnosti, který vychází z konceptu funkční gramotnosti. Informační gramotnost je propojená s dalšími druhy gramotností (podle modelu informační gramotnosti vznikla například Národní strategie finanční gramotnosti). Vše tedy souvisí se vším a vytváří se tím model

3D, jenž se uplatní i v dalších oborech mimo informační vzdělávání.

Druhý blok *Učíme – formy a obsah výuky v průběhu let, pozitivní (i méně pozitivní) zkušenosti a doporučení* obsahoval krátké příspěvky o vlastních zkušenostech s výukou informační gramotnosti. **Kateřina Hejduková** (2. LF, UK) přiblížila, jak učí informační gramotnost na 2. lékařské fakultě UK, **Michaela Dombrovská** ukázala, jak využívá Facebook při výuce na ÚISKu. Dále **Jan Skúpa** (VUT Brno) poreferoval o svém sedmi-letém působení na Vysokém učení technickém. Druhý blok završila přednáška **Dagmar Chytkové** (KISK & CEINVE), která prezentovala velice motivační příspěvek *Tradiční a netradiční témata informačního vzdělávání a jejich formy*. Tyto vzdělávací aktivity pořádají v rámci Kabinetu informačních studií a knihovnictví a celé Masarykovy univerzity ve spolupráci s Centrem informačního vzdělávání.

Ve třetím bloku s názvem *Učíme se – jak se knihovníci vzdělávají v pedagogických dovednostech*, který uvedla **Ludmila Tichá** (ČVUT Praha), představili knihovníci své zkušenosti o vlastním (sebe)vzdělávání v oblasti informačního vzdělá-

vání. **Lenka Bělohoubková** (VŠE Praha) v krátkosti nastínila *Co všechno se můžeme dozvědět o našem vzdělávání ze statistických průzkumů IVIG*. Z dat vyzdvihla, že více čteme odborný tisk, více se školíme doma i v zahraničí a prahneme po kurzech lektorských dovedností, pedagogickém minimu a diskusní skupině. **Alena Doláková** (VŠE Praha) v příspěvku *Můj příběh: jak přednáším o citacích* referovala, jak na Vysoké škole ekonomické učí studenty nejen citace. **Iva Zadražilová** (KISK & CEINVE) tématem *Vzdělávání knihovníků v rámci projektu NAKLIV – zkušenost po třech letech* shrnula výsledky z projektu *Národní klastr informačního vzdělávání* a jeho kladný dopad na komunitu knihovníků, kteří se věnují informačnímu vzdělávání. **Kateřina Hejduková** v příspěvku *Byla jsem tam* poreferovala o vlastní velmi pozitivní zkušenosti s projektem NAKLIV. Nejvíce ocenila, že se opět dostala do role studenta. Poslední příspěvek bloku *Vzdělávání lektorů IG: reflexe projektu UNESCO* přednesla **Petra Hornochová** (Metropolitní univerzita Praha), jež se vrátila k semináři TTT Training the Trainers in Information Literacy, který se uskutečnil v roce 2008.

Čtvrtý a zároveň poslední blok *A jak dál – nové trendy, nové inspirace* zahájil **Jakub Štogr** (Navreme Boheme, s. r. o.) příspěvkem *Digitální odznaky a gamifikace v kontextu učení*. Digitální odznaky založené na principu gamifikace představují hravý a perspektivní způsob evidování a sdílení nabytých znalostí a dovedností. **Blanka Jankovská** (Univerzita Pardubice) prezentací *Inspirace z konference LILAC 2013 aneb Jak nás Alan Carbery namotivoval* přiblížila pro ni velmi hodnotnou a motivační přednášku Alana Carberya *Arming the teacher librarian: using experiential learning and reflective practice to guide pedagogy*. **Jan Zikuška** v prezentaci *Informační vzdělávání v roce 2023* uvedl stěžejní oblasti, které

Foto: Hana Landová

Retrospektivní výstava seminářů IVIG

pravděpodobně budou v následujících letech důležitější. Shrnuje je do sedmi klíčových slov: *people, technology, game, personal, social, informal a diversing*. **Hana Landová** (ČZU & UK) v posledním příspěvku semináře s názvem *Kam pro inspiraci aneb Co nás čeká a doufejme, že ani nemine?* shrnula současné a budoucí trendy v informačním vzdělávání, které jsou založené především na individualizaci, rozmanitosti, technologiích a propagaci.

Součástí semináře byla retrospektivní výstava vybraných fotek ze všech deseti předchozích seminářů. Na další ročník semináře IVIG se můžeme těšit 25. září 2014.

MONIKA HAMPACHEROVÁ

✉ monika.hampacherova@gmail.com

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

➔ Dětské čtenářství a dyslexie

➔ AUTOMAT KNIHOVNA s Ing. Janem Kaňkou

➔ Knihovna Filozofické fakulty Karlovy univerzity se představuje a další příspěvky

Před sto lety zemřel Ludovít Vladimír Rizner (1849–1913)

Zakladatel slovenské bibliografie, pedagog, spisovatel, etnograf, protagonista česko-slovenské spolupráce žil v Zemianském Podhradí (okres Trenčín). Vzdělání získal na lyceu v Bratislavě a gymnáziích v Modre a Revúci (jednom z prvních tří slovenských gymnázií). Od roku 1867 až do konce života pokračoval v učitelském poslání svého otce v rodné obci. Byl nejen vynikajícím pedagogem, ctitelem pedagogického odkazu J. A. Komenského, ale také spisovatelem, badatelem, redaktorem a organizátorem společenského života. Pro své žáky psal učebnice, sestavoval výběry ze slovenské literatury (např. *Naším maličkým, Zo života malých*). Vydával také knihy pro české čtenáře, ke kterým připojoval výkladový slovensko-český slovník (např. *Zo slovenskej chalúčky*). Dětskou literaturu považoval Rizner za plnohodnotnou ve vztahu k literatuře pro dospělé. Zaujala ho také lidová četba, sbíral knihy lidového čtení a kramářské tisky, tady našel společné zájmy se slezským buditelem V. Praskem, se kterým se stýkal. Z jeho editorské práce vynikla *Knižnica slovenského ľudu* (1871–1885).

Rizner si byl vědom významu knihy pro rozvoj společnosti, vytvořil dokonce projekt sítě lidových a školních knihoven na Slovensku. V rodné obci založil veřejnou knihovnu a pochopitelně věnoval náležitou pozornost knihovně školní. Do historie knihovnictví se nejvíce zapsal sestavením národní retrospektivní bibliografie, která se stala jedním ze základů knihovnické vědy na Slovensku. Rukopis své práce předložil roku 1912 České akademii věd a umění, jejího vydání se ale nedožil. Redakce jeho práce se pak ujal literární historik Jaroslav Vlček, pozdější správce Matice slovenské. V roce 1917 vydal první svazek Riznerovy Bibliografie. Kompletní vydání vyšlo péčí Matice slovenské (*Bibliografia písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do konca roku 1900*).

Rizner je autorem i dalších výběrových bibliografií, například *Prehľad folkloristickej literatury*

slovenskej od prvopočiatku do konca roku 1816 nebo *Prehľad prekladov z literatúr slovanských do konca roku 1897*. Dále vytvořil řadu personálních bibliografií (*J. L. Holuby, P. O. Hviezdoslav, M. M. Hodža*).

Jako literát se představil nejdříve jako básník, později psal i prózu. Je autorem básnické sbírky *Od srdca k srdcu*. Jeho texty měly často podtext buditelský a národně výchovný. Věnoval se také vlastivědnému výzkumu rodného kraje, jeho obyvatelstvo chtěl povznést řadou osvětových a vzdělávacích akcí. Zaujala ho tematika tzv. lidové literatury, rozpoznal její význam a místo v kontextu literatury. Odborné stati pedagogické otiskoval v řadě časopisů. Sám byl redaktorem časopisu *Obzor*.

Podporoval literární tvorbu mladých autorů. Do literatury uvedl například svou neteř Ludmilu Podjavorinskou (vl. jm. Riznerovou), která se stala jednou z nejvýznamnějších autorek slovenské literatury pro děti a mládež. Spolu s ní a s dalšími přáteli každoročně zajížděl do lázní Luhačovice, které se staly na přelomu 19. a 20. století významným centrem česko-slovenské spolupráce.

Ľ. V. Rizner byl jedním ze spolupracovníků redakce *Ottova slovníku naučného*. Už v prvním svazku ho najdeme v seznamu autorů. Hesla, která napsal, bylo jich několik desítek, podepisoval šifrou Rz.

Rizner se zabýval také národopisem, sestavil např. *Dialektický sborník Bošackej doliny*. Zabýval se topografií, výsledkem byl *Materiál k topografickému slovníku*. Svědectví o svém životě zanechal také v knize *Denník*.

Ľ. V. Rizner je dodnes uznávanou osobností, a to nejen na Slovensku. Jeho bibliografie jsou zdrojem cenných informací o slovenské literatuře a kultuře. Jeho jméno nese Základní škola v Bošáci, stejně jako veřejná knihovna v Novém Městě nad Váhem.

VYHLÁŠENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ MK ČR NA ROK 2014 Ministerstvo kultury – odbor umění, literatury a knihoven vyhlašuje výběrové dotační řízení pro rok 2014

na poskytnutí dotací provozovatelům knihoven evidovaných dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a občanským sdružením dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora, pro podprogramy VISK 3, VISK 8/B a pro Knihovnu 21. století též pro zájmová sdružení právnických osob dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora
na nekomerční projekty z oblasti knihoven.

1) Program: Veřejné informační služby knihoven – VISK

(VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků v oblasti ICT, VISK 3 – Informační centra knihoven, VISK 5 – RETROKON, VISK 6 – Memoriae Mundi Series Bohemica, VISK 7 – Kramerius, VISK 8 – Informační zdroje; Linie A – Zajištění dostupnosti informačních zdrojů formou multilicencí, Linie B – Zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Jednotné informační brány, oborových informačních bran a Centrálního portálu knihoven, VISK 9 – CASLIN a Národní autority ČR)

2) Dotační řízení: Knihovna 21. století – K 21

(podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost)

Příhlášky a stanovené podmínky na adrese: Ministerstvo kultury, odbor umění, literatury a knihoven,
Maltézské náměstí 1,
118 11 Praha 1 – Malá Strana; <http://www.mkcr.cz>

VISK též na: <http://visk.nkp.cz/>

Knihovna 21. století též na: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Knihovna21.htm

Bližší informace: Mgr. Petra Miturová, tel.: 257 085 216 (VISK 2, 5, 6, 7, 8, 9)

Mgr. Michal Fojtík, tel: 257 085 357 (VISK 3 a K21)

PhDr. Vít Richter, tel.: 221 663 338

!!! UZÁVĚRKA: 10. PROSINCE 2013 !!!

Návrh doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky 2012

Na stránce http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=08_Vystavba.htm je k dispozici ke stažení *Návrh doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území České republiky 2012*.

Jedná se o NÁVRH, který je určen k připomínkování do 31. 12. 2013, náměty či názory je možno směřovat na adresu vit.richter@nkp.cz.

V současné době se překládá nová mezinárodní norma (technická zpráva) ISO s touto tematikou: TECHNICAL REPORT – ISO/TR 11219 Information and documentation – Qualitative conditions and basic statistics for library buildings – Space, function and design. Překlad financuje Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Po dokončení překladu bude *Návrh doporučení pro výstavbu...* aktualizován podle normy ISO.

Putování výstavy tvořivých knihovníků

NĚCO MÁLO O KLUBU TVOŘIVÝCH KNIHOVNÍKŮ SKIP

Klub tvořivých knihovníků vznikl pod profesní organizací SKIP ke konci roku 2010. Jeho ustanovení iniciovala Alena Volková Balvínová, autorka článku. V klubu se sdružují knihovníci z celé ČR, kteří mají tvořivé koničky. Převážně se jedná o hobby s výtvarným zaměřením, klub je však otevřen i hudebníkům a hercům a nezdráhá se do svých řad přijmout kolegy s jakýmkoli zajímavým tvořivým zájmem. Takových se ale zatím moc nepřihlásilo.

Tvořiví knihovníci hledají odpočinek a odreagování od knihovnických činností jak ve vlastních výtvarných činnostech, tak při projektech a výtvarných činnostech s návštěvníky knihoven. Tyto aktivity jim v mnohém obohacují život, mimo pohody a požitku ze samotné tvorby a z výsledných výtvorů jim pomáhají získat nové přátele. Tvořivé činnosti přispívají mimo jiné k vyzdobení prostor knihoven i k nalákání uživatelů do knihovny na jiné než čtenářské aktivity.

JAK VZNIKLA VÝSTAVA?

Po dvouleté existenci klubu připravily jeho členky přehledku svých výtvarných prací. Výstava s názvem *Knihy, informace, internet a počítačové sítě trochu jinak* představila exponáty vzniklé různými výtvarnými technikami, jako je kresba, malba, keramika, drátování, patchwork, šití a práce z papíru. První výstava probíhala v prostorách Knihovny Jana Palacha na Filozo-

fické fakultě UK v Praze. Byla zahájena vernisáží 29. listopadu 2012 po předvánočním jarmarku Národní knihovny v Klementinu, kam se sjely mnohé členky klubu z různých koutů ČR a prodávaly svoje výtvary.

Po oficiálním zahájení výstavy proběhla živá diskuse u vybraných exponátů, kde si autorky vyměňovaly zkušenosti o zajímavých technikách a povídaly si též o zajímavých zážitcích provázejících vznik výrobků. Když jsme viděly výstavu jako celek, bylo jasné, že je škoda ji po ukončení rušit a exponáty pracně vracet jejich autorům z různých míst republiky. Tak vznikla myšlenka, že by výstava mohla putovat po knihovnách ČR. Klub plánoval v dubnu 2013 realizaci semináře *Výzdoba interiérů knihoven tvořivě* v Lounech. A již byl na světě nápad, kde by mohla být výstava k vidění. Exponáty jsme do Loun přestěhovaly a instalovaly v překrásném prostředí Městské knihovny a se zahájením semináře 23. 4. 2013 byla též zahájena v pořadí druhá instalace výstavy.

Trvala do 29. 5. 2013, kdy jsem exponáty zabalila a připravila do krabic pro další – třetí „štaci“. Musím velice ocenit ochotu pracovníků Knihovny Jiřího Mahena v Brně, které nejen samy výstavu v Lounech vyzvedly a převezly do Brna, ale také samy nainstalovaly. Výstava zde probíhala od poloviny června. Provázela též Valnou hromadu SKIP. Jelikož se prý výstava moc líbila, nechali ji v KJM nainstalovanou přes celé léto.

V pořadí již čtvrtá instalace výstavy je ke zhlédnutí také v Brně, tentokrát v prostoru Knihovny univerzitního kampusu Masarykovy univerzity v Brně, Kamenice 5. Výstavu jsem instalovala s pracovníci knihovny v říjnu a bude probíhat až do Vánoc. Zakončení se plánuje na 20. 12. 2013.

CO NA ZÁVĚR?

Ráda bych poděkovala všem zúčastněným knihovnám a jejich vedení, které nám tuto výstavu umožnilo realizovat. Jedná se o Knihovnu Jana Palacha v Praze, Městskou knihovnu v Lounech, Knihovnu Jiřího Mahena v Brně a Knihovnu univerzitního kampusu Masarykovy univerzity v Brně. Děkuji personálu jmenovaných knihoven, členkám Klubu tvořivých knihovníků i mému manželovi, kteří při instalacích velice ochotně pomáhali, dále Národnímu muzeu v Praze, Přírodovědecké fakultě UK v Praze a městskému muzeu v Lounech za zapůjčení prosklených vitrín a v neposlední řadě i členkám Klubu tvořivých knihovníků z celé ČR, které zapůjčily a doručily svá díla k výstavě. Bez obětavé pomoci všech jmenovaných by výstava nemohla vzniknout ani se stěhovat z místa na místo.

Text a foto

ALENA VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ

P. S. Najde se další knihovna, která by měla zájem oživit touto výstavou své prostory?

Co se nejvíc půjčuje ve veřejných knihovnách (1)

Vít Richter ve svém článku vychází z údajů, které Národní knihovna ČR po dohodě s DILIA shromažďuje jako vzorek dat o výpůjčkách z 28 veřejných knihoven. Tato data se shromažďují podle ISBN. Ve svém příspěvku se autor zabývá nesnáze s evidencí výpůjček za pomoci ISBN. Nelze například evidovat výpůjčky u titulů, které ISBN nemají, což se v ČR týká zejména knižní produkce vydané před rokem 1989 aj. Příspěvek se dále věnuje původní jazykové skladbě výpůjček. Poslední část článku analyzuje výpůjčky z hlediska vydavatelů.

„Niže uvedené přehledy vycházejí z dat, která byla shromážděna za rok 2012. V tomto roce se ve všech veřejných knihovnách uskutečnilo celkem 43,5 mil. absenčních výpůjček. Předmětem analýzy bylo téměř 2,7 mil. absenčních výpůjček (bez prologací a evidovaných prezenčních výpůjček), které se uskutečnily z 30 014 různých titulů.“

(Biblio: časopis pro čtenářskou veřejnost – o knihách ze všech stran, 26. 9. 2013, 1[6], s. 10–12)

Zapojte dobrovolníky

Zuzana Čermáková ze Severočeské vědecké knihovny popisuje zkušenosti z programu Mládež v akci. Severočeská vědecká knihovna se rozhodla zapojit do Evropské dobrovolné služby (EDS), do které se mohou zapojit mladí lidé od 18 do 30 let včetně lidí s omezenými příležitostmi. Více je obsaženo v Průvodci programem Mládež v akci (www.mladezvakci.cz). Po úspěšném absolvování celého akreditačního procesu nastává proces výběru dobrovolníka. Na závěr pobytu dobrovolníka je nutno zhodnotit jeho působení v instituci.

„Konkrétnější zamyšlení je nutné v průběhu výběru. Samozřejmě nemůžeme od dobrovolníka chtít, aby měl zkušenosti s prací v knihovně. Pokud se nám někdo takový ozve a zaujme nás, je to nepochybně výhodou. Nemusí tomu tak být vždy. V požadavcích EDS projektů je, aby dobrovolník měl během pobytu mentora.“

(Veřejná správa, 2013, 24[14], s. 23. ISSN 1213-6581)

Vstřícně k uživatelům

Helena Hubatková Selucká se ve svém příspěvku zabývá tím, co knihovny dělají pro uživatele se specifickými potřebami. Svaz knihovníků a informačních pracovníků založil v roce 2011 Sekci služeb osobám se specifickými potřebami. V rámci této sekce vznikl standard Handicap Friendly, který obsahuje doporučení, obecné požadavky, technické a materiální podmínky apod. Knihovna, která chce získat toto označení, musí zlepšit svoje služby. Například v oblasti vzdáleného přístupu, vyškoleného personálu, speciálního fondu, požadavků na nákup či zprostředkování dokumentů, webových stránek aj.

„Každá knihovna, která chce získat označení Handicap Friendly a zlepšit své služby pro osoby se specifickými potřebami (a teď nutno vzít v potaz, že kombinace zrakového, sluchového, mentálního a tělesného znevýhodnění je typická pro seniora a že osoba s tělesným znevýhodněním může být vozíčkář, ale i člověk o berlích, přeneseně i matka s kočárkem), by se měla podívat na svůj prostor, služby a webovou prezentaci prostřednictvím svých uživatelů.“

(Veřejná správa, 2013, 24[14], s. 18–20. ISSN 1213-6581)

Nová Základní pravidla pro zpracování archiválií

Michal Wanner přibližuje ve svém příspěvku nová Základní pravidla pro zpracování archiválií, která v České republice vyšla po více než 150 letech a budou se týkat nově zpracovaných archiválií. Popisuje historii, vývoj, vznik a cíle těchto pravidel. Nová Základní pravidla také reagují na vznik nového typu archiválií, jež nelze tradičně zpracovávat (např. dokumenty v digitální podobě). Plná implementace pravidel závisí na vývoji a úpravě archivních softwarových systémů.

„V průběhu práce na nových Základních pravidlech se ukázala nutnost vytvářet spolu s nimi věcný základ nové legislativy a nástroje k jejich implementaci. Tato skutečnost se odrazila v novele archivního zákona, která vstoupila v platnost v roce 2012.“

(Veřejná správa, 2013, 24[16], s. 16–17. ISSN 1213-6581)

Před 95 lety, 1. 12. 1918, zemřela nejvýznamnější maďarská spisovatelka **Margit Kaffková** (*1880), autorka románu *Barvy a léta*.

Před 95 lety, 2. 12. 1918, zemřel francouzský dramatik **Edmond Rostand** (*1868), autor proslulé hry *Cyrano z Bergeracu*.

Před 90 lety, 4. 12. 1923, se narodil italský básník, prozaik, esejista, překladatel a profesor slavistiky **Angelo Maria Ripellino** (†1978), znalec ruské a české literatury, autor knihy *Magická Praha*.

Před 80 lety, 4. 12. 1933, zemřel německý básník a překladatel **Stefan George** (*1868).

Před 85 lety, 6. 12. 1928, se narodil český spisovatel **Karel Pecka** (†1997), autor románu o životě politických vězňů *Motáky nevěstnému* či povídek *Malostranské humoresky*.

Před 140 lety, 7. 12. 1873, se narodila americká prozaička a básnička **Willa S. Catherová** (†1947), autorka románu *Moje Antonie* o českých přistěhovalcích v Nebrasce.

Před 85 lety, 7. 12. 1928, se narodil český spisovatel, publicista, scenárista a překladatel **Zdeněk Mahler**, autor knih o Mozartovi (*Sbohem, můj krásný plameni*), Smetanovi (*Nekamenujte proky*), Dvořákovi (*Spirituál bílého muže*) či Mahlerovi (*Krajan Gustav Mahler*), překladatel Gogolova *Revizora*, autor scénáře k filmům *Božská Ema*, *Lidice* a dalším a televizního eseje *Ano, Masaryk*; jako poradce se podílel na scénáři k Formanovu filmu *Amadeus*.

Před 405 lety, 9. 12. 1608, se narodil anglický básník **John Milton** (†1674), jehož nejslavnějším dílem je rozsáhlý epos *Ztracený ráj*.

Před 90 lety, 10. 12. 1923, se narodil španělský spisovatel **Jorge Semprún** (†2011), píšící převážně francouzsky, autor románu *Bílá hora*.

Před 95 lety, 11. 12. 1918, se narodil ruský spisovatel **Alexandr Solženicyn** (†2008). Za kritiku Stalina v dopise svému příteli byl v roce 1945 zatčen a následujících osm let strávil v trestaneckých táborech. V letech 1953 až 1956 žil ve vyhnanství v Kazachstánu, v roce 1957 byl rehabilitován a pak působil jako učitel ve středním Rusku. Proslavil se v roce 1962 působivou novelou *Jeden den Ivana Děnisoviče*, v níž líčí jeden den života v trestaneckém pracovním lágru (gulagu). Následovaly novely *Případ na stanici Krečetovka*, *Matrjo-*

nina chalupa a *Ve vyšším zájmu* a další prózy. V roce 1968 pak vyšly na Západě a v samizdatu rozsáhlé romány *V kruhu prvním* a *Rakovina*. Solženicyn se brzy proslavil po celém světě, doma však bylo znemožněno publikovat a byl pronásledován úřady. V roce 1969 byl vyloučen ze Svazu spisovatelů. V roce 1970 mu byla udělena Nobelova cena za literaturu, kterou si však neodjel do Stockholmu osobně převzít z obavy, že by se již nemohl vrátit do Ruska. V roce 1971 vyšla v Paříži kniha *Srpen 1914* a doma byl Solženicynovi konfiskován ukrývaný rukopis *Souostroví Gulag* (kniha postupně vyšla v Paříži v letech 1973 až 1975); kampaň proti autorovi vyvrcholila v roce 1974, kdy byl deportován ze země a zbaven sovětského občanství. Usadil se nejprve ve Švýcarsku a později ve Vermontu v USA. Do Ruska se vrátil v roce 1994. V emigraci pokračoval ve své literární práci a stal se symbolem mravní neústupnosti a odporu proti sovětské moci. Po *Souostroví Gulag*, uměleckém dokumentu o ruských koncentračních táborech, pracoval na rozsáhlém cyklu *Rudé kolo*, z něhož však dokončil pouze čtyři svazky; česky vyšel výbor *Lenin v Curychu*, který z cyklu pořídil sám Solženicyn. Česky dále vyšla kontroverzní dvoudílná historiografická práce *Dvě stě let pospolu – Dějiny rusko-židovských vztahů v letech 1795–1916 a v letech 1917 až 1995*, výbor povídek *Meruňková zavařenina* a další.

Před 90 lety, 12. 12. 1923, předčasně zemřel francouzský spisovatel **Raymond Radiguet** (*1903), autor románu *Ďábel v těle*.

Před 85 lety, 12. 12. 1928, se narodil **Čingiz Ajtmatov** (†2008), kyrgyzský spisovatel píšící též rusky, autor proslulé milostné novely *Džamila* či románů *Stanice Bouřná* (*A věku delší bývá den*) a *Popraviště*.

Před 140 lety, 13. 12. 1873, se narodil ruský spisovatel **Valerij Brjusov** (†1924), jehož nejslavnější román *Ohnivý anděl* se stal námětem opery Sergeje Prokofjeva.

Před 150 lety, 16. 12. 1863, se narodil filozof, esejista, básník a prozaik **George Santayana** (†1952), původem Španěl, psal anglicky, žil v USA, zemřel v Římě.

Před 165 lety, 19. 12. 1848, zemřela anglická spisovatelka **Emily Brontëová** (*1818), jedna ze tří literárně činných sester, autorka slavného románu *Na větrné hůrce*.

Před 45 lety, 20. 12. 1968, zemřel pražský německý spisovatel **Max Brod** (*1884), překladatel a propagátor Janáčkových oper, přítel Franze Kafky, po jehož smrti nedodržel Kafkovo přání, aby zničil jeho rukopisy a naopak je publikoval; napsal Kafkův životopis či paměti *Život plný bojů*.

Před 45 lety, 20. 12. 1968, zemřel americký spisovatel **John Steinbeck** (*1902), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1962) a Pulitzerovy ceny za své vrcholné dílo *Hrozny hněvu*, autor románů či novel *O myších a lidech*, *Na plechárně*, *Pláň Tortilla*, *Zima úzkosti*, *Toulavý autobus*, *Byla kdysi válka*, *Nebeské pastviny*, *Neznámému bohu* či *Na východ od ráje*.

Před 55 lety, 21. 12. 1958, zemřel německý spisovatel **Lion Feuchtwanger** (*1884), autor stále populárních historických románů *Ošklivá vévodkyně*, *Žid Süss*, *Židovská válka*, *Lišky na vinici*, *Židovka z Toleda* či *Nepravý Nero*.

Před 15 lety, 23. 12. 1998, zemřel ruský spisovatel **Anatolij Rybakov** (*1911), autor zejména na Západě proslulého, avšak značně přeceňovaného románu z období stalinismu *Děti Arbatu* a jeho pokračování *Třicátý pátý a další roky*.

Před 215 lety, 24. 12. 1798, se narodil největší polský romantický básník **Adam Mickiewicz** (†1855), autor národního eposu *Pan Tadeáš*, veršované historické povídky *Konrád Wallenrod* či dramatu *Dziady*.

Před 150 lety, 24. 12. 1863, zemřel anglický spisovatel **William Makepeace Thackeray** (*1811), autor satirických románů z anglické společnosti, jejichž vrcholem je *Jarmark marnosti*.

Před 115 lety, 25. 12. 1898, zemřel belgický básník a prozaik **Georges Rodenbach** (*1855), autor románu *Mrtvé město*, který se stal námětem opery E. W. Korngolda.

Před 75 lety, 25. 12. 1938, zemřel **Karel Čapek** (*1890), jedna z nejvýznamnějších osobností české literatury. I přes poměrně krátký život vytvořil Čapek rozsáhlé dílo a zasáhl do mnoha oblastí: byl básníkem, překladatelem, filozofem, fotografem, dramatikem, divadelním režisérem, publicistou, esejistou, psal romány a povídky různých žánrů (filozofické, detektivní, sci-fi, protiválečné...), cestopisy a další prozaická díla. Jeho bratrem byl výtvarník a spisovatel Josef Čapek (1887–1945) –

některá díla napsali společně: hry *Lásky hra osudná*, *Ze života hmyzu* a *Adam stvořitel*, knihu *Krakonošova zahrada* a další. Karel Čapek se už za svého života proslavil i ve světě a několik let patřil i ke kandidátům na Nobelovu cenu za literaturu; doma získal několikrát Státní cenu za literaturu. Po mnichovské dohodě se stal terčem politických útoků a zemřel na zápal plic několik měsíců před plánovaným zatčením gestapem. Dodnes se těší zájmu nových a nových čtenářů a o jeho tvorbu se zajímají kritici, studenti, spisovatelé i filmaři. Z díla Karla Čapka jmenujme zejména dramata *Loupežník*, *R.U.R.* (slovo robot z této hry, které vymyslel Josef Čapek, přešlo do mezinárodního slovníku), *Věc Makropulos* (hra se stala námětem opery Leoše Janáčka), *Bílá nemoc* a *Matka*; romány *Továrna na absolutno*, *Krakatit*, *Hordubal*, *Povětroň*, *Obyčejný život*, *Válka s mloky*, *První parta* a *Život a dílo skladatele Foltýna*; sbornory *Boží muka*, *Travné povídky*, *Povídky z jedné kapsy* a *Povídky z druhé kapsy*; knihy *Kritika slov*, *O nejbližších věcech*, *Zahradníkův rok*, *Marsyas čili Na okraj literatury*, *Apokryfy*, *O věcech obecných čili Zoon politikon*, *Pragmatismus čili Filosofie praktického života*, *Jak se co dělá* a rozsáhlé *Hovory s T. G. Masarykem*; cestopisy *Italské listy*, *Anglické listy*, *Výlet do Španěl*, *Obrázky z Holandska* a *Cesta na sever*; průkopnické překlady *Francouzská poezie nové doby*; knížky pro děti *Devátera pohádek* a *Dášeňka čili život štěněte*.

Před 75 lety, 27. 12. 1938, zemřel ve stalinském gulagu ruský básník, prozaik a esejista **Osip Mandelštam** (*1891), představitel akmeismu, autor sbírek *Kámen* a *Tristia* či pozoruhodného eseje *Rozprava o Dantovi*, jeden z největších ruských básníků 20. století.

Před 35 lety, 27. 12. 1978, zemřel český spisovatel **Ludvík Souček** (*1926), autor sci-fi próz zejména pro mládež a literatury faktu, v níž popularizoval tzv. záhadologické teorie (*Tušení stínu*, *Tušení souvislostí* a další).

Před 200 lety, 29. 12. 1813, se narodil **Karel Sabina** (†1877), český politik, publicista, kritik, básník, dramatik a prozaik, dnes známý především jako libretista Smetanových oper *Braniboři v Čechách* a *Prodaná nevěsta* a nechalvalně také tím, že byl spolupracovníkem rakouské tajné policie.

DOTAZ: Jak se ve Švédsku hodnotí efektivita knihoven?

ODPOVĚĎ: ROI (Return on Investment – návratnost investic) je metoda, kterou se měří poměr mezi vydělanými a investovanými penězi. ROI udává výnos z utracené částky v procentech. Když jsem před třemi lety v Koreji přišla do styku s ROI v knihovnách, moc mě to zaujalo. Bohužel jsme toho zatím od té doby v této oblasti ve Švédsku moc neudělali. Rozhodně tedy nic v celonárodním měřítku, jako je imponující projekt Městské knihovny v Praze. Ale v malém měřítku začínáme v městské knihovně v Sigtuně u Stockholmu. Sigtuna je nejstarší město ve Švédsku s 42 000 obyvateli a patří k němu jedno z největších letišť severovýchodních zemí Arlanda. Knihovna je zajímavá tím, že v roce 2001 měla nejnižší počet výpůjček v celém Švédsku, jenom 4,8 na obyvatele, ale podařilo se jí tento negativní trend změnit a nyní je v počtu výpůjček přibližně v průměru. Knihovna v Sigtuně se rozhodla nečekat na celostátní projekt, ale začít s metodou ROI na vlastní webové stránce a doufá, že tento první projekt bude inspirovat ostatní knihovny. Protože cílem metody ROI v knihovnách je ukázat, jak knihovnické služby, zdroje a sbírky pomáhají vytvářet hodnoty pro své mateřské instituce a pro uživatele, a to jak krátkodobě, tak i v dlouhodobější perspektivě.

V plánu je začít s webovou stránkou, kde si obyvatelé města Sigtuna budou moci spočítat, kolik je jejich osobní „návratnost investic“ (v korunách) v knihovně. Zadají pouze služby a produkty, které oni nebo jejich rodina používají, například kolik vázaných knih, dětských knih, DVD nebo paperbacků si vypůjčí za měsíc, nebo jak často se zúčastňují různých akcí pro dospělé či děti. Kalkulátor okamžitě ukáže, kolik by průměrně za podobný produkt nebo službu zaplatili a vyčíslí osobní návratnost investic. Je to metoda, která se používá v knihovnách v Maine v USA, doporučuji podívat se na webovou stránku <http://www.maine.gov/msl/services/calculator.htm>.

Jestliže si například zákazník koupí jednu knihu za měsíc, zúčastňuje se každý druhý měsíc nějaké komerční aktivity a půjčí si ve videopůjčovně dva filmy měsíčně, ušetří tolik a tolik korun, když místo toho použije služby knihovny. Je to vlastně excelový vzorec, který spočítá, kolik každého zákazníka stojí knihovna (na daních a na poplatcích) za rok, a porovná to s komerční hodnotou knih, filmů, časopisů, různých besed a jiných služeb podle vzorce ROI. Tímto způsobem začne pracovat s ROI knihovna v Sigtuně. Myšlenka, že knihovna chce použít tuto metodu, nadchla i finanční oddělení města, a protože tomu rozumějí, jsou ochotni spolupracovat a pomáhat.

Sigtuna se také chystá využít kalkulátoru k vnitřnímu marketingu a ukázat, že jednak „myslí ekonomicky“, což je vždy pozitivní z hlediska zřizovatelů, a že kalkulátor funguje jako pobídka k větší návštěvnosti a využívání knihovny. ROI tedy pomáhá maximalizovat užitečnost jednotlivých výdajů.

Připravuje se také velice jednoduchá anketa pro návštěvníky knihovny, která se samozřejmě pošle i elektronicky všem registrovaným uživatelům. Otázka je, jakou formou se dostat k těm nezaregistrovaným. Knihovna Sigtuna doufá, že se o tento projekt bude zajímat více švédských knihoven a přispějí nápady a připomínkami, i když podnět vychází z malé knihovny a není celostátním jako projekt Městské knihovny v Praze. Ve Švédsku čekáme s napětím na české zkušenosti a nápady.

ČTENÁŘ OZNAMUJE

VÁŽENÍ ODBĚRATELÉ,
DĚKUJEME VÁM ZA VÁŠ ZÁJEM O MĚSÍČNÍK ČTENÁŘ. VÁŽÍME SI TOHO A VĚŘÍME, ŽE I NADÁLE BUDEME PRO VÁS ZDROJEM DŮLEŽITÝCH INFORMACÍ Z CELÉHO SPEKTRA KNIHOVNICKÉHO OBORU. RÁDÍ VÁM OZNAMUJEME, ŽE JSME ANI PRO PŘÍŠTÍ ROK CENU PŘEDPLATNÉHO NEZVÝŠILI! ZŮSTÁVÁ TEDY NA ČÁSTCE 460 Kč.

VAŠE REDAKCE

Připomenutí Matice slovenské při příležitosti 150. výročí jejího založení a ve vztahu k Slovenské národní knihovně můžeme rozebírat ze dvou hledisek. Jak Matice slovenská podnítila vznik a profilování Slovenské národní knihovny a čím SNK přispěla k obnově členské základny Matice slovenské v letech 1968 a 1989. SNK se nemůže nehlásit k dějinám jubilující Matice slovenské, protože ji provázelo i úsilí o národní knihovnu. Ta se stará o stejné duchovní a kulturní dědictví, které má rozvíjet Matice slovenská. SNK spravuje knihovní sbírky a Matice slovenská spojuje a podněcuje členskou základnu kulturními aktivitami a zkoumá a zveřejňuje domácí tvorbu a poznávání slovenských dějin. V rámci Národních matičních slavností, které se konaly v srpnu letošního roku v Martine, otevřeli v Literárním muzeu Slovenské národní knihovny výstavu *Matice v národě/národ v Matici* s podtitulem *Matice slovenská 1863–2013*. Výstavní projekt představuje historii první celonárodní kulturní instituce Slováků, prezentuje její vydavatelskou, kulturní, uměleckou, vědeckou, galerijní a sbírkovou činnost, peripetie matičních osudů po druhé světové válce až po současné snahy o probuzení lhostejnosti Slováků a získání důvěry národa. Výstava byla připravena ke zminěnému výročí Matice slovenské a 1150. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu. (*Knížnica* 9/2013, s. 48–50)

K významnému jubileu jednoho z nejdůležitějších německých hudebních skladatelů uspořádala Bavorská státní knihovna výstavu s názvem *Richard Wagner – Čas v Mnichově (1864–1865)*. Připravil ji vedoucí hudebního oddělení Reiner Naegele, který zkoumal Wagnera i jako neúnavného a nenasytného čtenáře. Z Wagnerových dopisů vyplynulo, že byl velmi vášnivý čtenář, každý den přečetl v průměru 80 stran a své nevládní sestře napsal: „Kniha je ušlechtilý a nejcenější přítel jakého člověk může mít.“ Naegele zkoumal Wagnerovy poznámky, korespondenci a další životopisné materiály, které otevřeně dokumentují skladatelovu lásku ke knihám. Wagnerův literární vkus byl pozoruhodný, což se dovidáme především z jeho drážďanské knihovny, kterou zanechal Wagnerův bratr jako náhradu dluhu. I pouhé dva roky, které žil Wagner v Mnichově, jsou dokumentovány na výstavě řadou zajímavých expo-

nátů ze sbírek Bavorské státní knihovny – originální partitury, nejdůležitější osobní dopisy, návštěvníci mají k dispozici audioprůvodce s řadou hudebních ukázek ze skladatelovy tvorby a je zde i vytvořen speciální čtenářský koutek, kde jsou vystaveny umělcovy brýle na čtení. Výstavu provázely i další akce – Společnost pro bavorské dějiny hudby a Ústav pro hudební vědu Univerzity v Mnichově uspořádaly interdisciplinární sympozium *Richard Wagner v Mnichově – 200. výročí narození*. (*Bibliotheks Magazin* 2/2013, s. 32–36)

Od konce 19. století působily na knihovnickou praxi bývalých britských kolonií a dominií vnější vlivy ze dvou odlišných kulturních oblastí – ze Spojeného království (UK) a Spojených států amerických (USA). Současnou knihovnickou praxí v těchto koloniích tvoří dva vzájemně si konkurující a protichůdné modely, které se odrážejí primárně v oblasti vzdělávání knihovníků. Spolupráce knihoven bývalých kolonií ovšem s sebou přináší sblížení těchto dvou vlivů a přetváření stávajících odborných agend, které dotvářejí vzdělávací model pro knihovnictví společný v řadě zemí Commonwealthu. Britský model vzdělávání v průběhu 19. a 20. století preferoval vzdělávání na pracovišti ve spojení s praxí a závěrečné zkoušky zaměřené na všeobecné i odborné znalosti a dovednosti stanovené Knihovnickou asociací Spojeného království. Vzdělávání v amerických veřejných knihovnách bylo velmi propojené s širšími sociálními a politickými programy díky filantropům, jako byl Andrew Carnegie. Ve Spojených státech je vzdělávání pro knihovníky pouze v akademické sféře – první uznávaný titul je magisterský a pro vstup do knihovnických škol se vyžadují čtyři roky bakalářského studia. Koncepte knihovnického vzdělávání založená na postgraduálním studiu preferovaná britskými knihovníky ve většině britských kolonií převažuje a americká praxe byla považována za nevhodnou pro místní potřeby a podmínky. Přes silný britský vliv běží paralelně v mnoha britských koloniích i americký model knihovnického vzdělávání. Průzkum proběhl v Austrálii, Jamaice, Nigérii a Pákistánu a tyto země budou dále připravovat své knihovnické vzdělávání na základě potřeb místní knihovnické komunity. (*IFLA Journal* 2/2013, s. 121–135)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

BACHTURINA, T. A. Eduard Rubenovič Sukiasjan : bibliografičeskij ukazatel. [Eduard Rubenovič Sukiasjan : bibliografický soupis.] Moskva: Paškov dom, 2012. 170 s. Dejateli otečestvennogo bibliotekovedenija i bibliografovedenija.

ISBN 978-5-7510-0541-2 *Krb 9.591/B*

BIX 2013 : der Bibliotheksindex : ein Sonderheft von B.I.T. online / Red. Kathrin Hartmann, Shirley McLeod ; in Zusammenarbeit mit dem Deutschen Bibliotheksverband. [Ukazatel výkonosti knihoven 2013. Zvláštní číslo časopisu B.I.T. online.] Wiesbaden: Dinges & Frick, 2013. 60 s. : barev. il., grafy, mapy, tabulky. B.I.T. online ; Sonderheft 2013.

Kfe 9.586/B

CARPENTER, Julie. Project management in libraries, archives and museums : working with government and other external partners. [Projektový management v knihovnách, archivech a muzeích. Práce s vládními a dalšími externími partnery.] Oxford: Chandos, 2011. xvii, 207 s. : il., grafy, tabulky. Chandos information professional series.

ISBN 978-1-84334-566-4 *Kf 39.529*

KÖNIG, Jason, Katerina OIKONOMOPOULOU, Greg WOOLF, ed. Ancient libraries. [Starověké knihovny.] Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2013. xx, 479 s. : il.

ISBN 978-1-107-01256-1 *Kdb 39.553*

MARKLESS, Sharon, David STREATFIELD. Evaluating the impact of your library. 2nd ed. [Hodnocení vlivu tvé knihovny.] London: Facet, 2013. XVIII, 253 s. : il., tabulky.

ISBN 978-1-85604-812-5 *Kf 39.522*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

DIZDAR, Senada. Od podatka do metapodatka. [Od dat k metadatům.] Sarajevo: Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 2011. 376 s. : tabulky. Stručna biblioteka literatura.

ISBN 978-9958-500-56-5 *Kfe 39.560*

LECHNER, Tomáš. Elektronické dokumenty v právní praxi. Praha: Leges, 2013. 255 s. : il. Praktik.

ISBN 978-80-87576-41-0 *Abdf 39.511*

Organizace knihovních fondů

BROWN, Adrian. Practical digital preservation : a how-to guide for organizations of any size. [Prak-

tická digitální ochrana. Příručka pro organizaci libovolné velikosti.] London: Facet, 2013. xvi, 336 s. ISBN 978-1-85604-755-5 *OI 39.555*

KLUKOWSKI, Bogdan. E-booki w kraju i na świecie : poradnik. [Elektronické knihy v zemi a ve světě. Průvodce.] Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. 79 s. : tabulky. Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza, nr. 18.

ISBN 978-83-61464-51-8 *Oaagh 39.539*

SHIRI, Ali. Powering search : the role of thesauri in new information environments. [Účinné vyhledávání. Úloha tezaurů v novém informačním prostředí.] Medford: Information Today, 2012. xv, 200 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-1-57387-454-0 *Ofc 39.546*

SINGER, Carol A. Fundamentals of managing reference collections. [Základy řízení referenčních sbírek.] London: Facet, 2012. xii, 167 s.

ISBN 978-1-85604-831-6 *Oaa 39.521*

Sítě knihoven

BANDY, Margaret Moylan and Rosalind Farnam DUDDEN, ed. The Medical Library Association guide to managing health care libraries. [Průvodce ke správě knihoven zdravotní péče Lékařské knihovnické asociace.] New York: Neal-Schuman, 2011. xxiii, 424 s. : il., tabulky + 1 CD-ROM. Medical Library Association guides.

ISBN 978-1-55570-734-7 *Tdc 39.547*

BOLDAN, Kamil a Jindřich MAREK. Libri catenati Egrenses : knihy a knihovna chebských františkánů v pozdním středověku a raném novověku. Praha: Národní knihovna České republiky, 2013. 358 s. : il., faksim.

ISBN 978-90-7050-618-9 *Tr 39.534*

The European library : 2012 annual report & accounts. [Evropská knihovna. Výroční zpráva a rozpočet 2012.] Hague: National library of the Netherlands, 2013. 35 s. : il., tabulky.

Ts 9.574/B

Služby knihoven

AMAR, Muriel et Véronique MESGUICH. Bibliothèques 2.0 à l'heure des médias sociaux. [Knihovny 2.0 v době sociálních médií.] Paris: Electre, 2012. 217 s. : il. Bibliothèques.

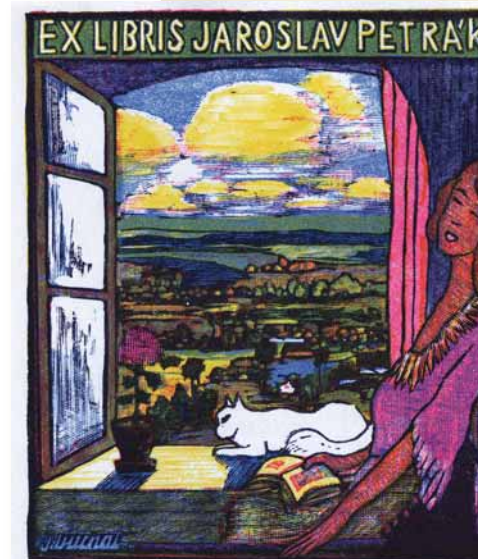
ISBN 978-2-7654-1340-0 *Se 39.487*

Z TAJEMSTVÍ KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

Exlibris českého umělce a ilustrátora Mikoláše Alše

Autor Josef Váchal. Exlibris pro Máňu Příbilovou. *Dívka se psem.* 70 : 70. Dřevoryt, 1911.

Autor Josef Váchal. Exlibris Jaroslav Petrák. *Dívka u okna.* 81 : 63. Dřevoryt, 1916.

Ukázka exlibris ilustrátora a umělce Vratislava H. Brunnera pro známého knižního úpravce Ludvíka Bradáče z roku 1911, technika zinkografie.

Ukázky exlibris od Františka Bílka, sochaře, umělce, grafika, předního představitele české secese a symbolismu

Autor Anna Macková. Exlibris J. Lenze. *Cizokrajný pták.* 136 : 86. Dřevoryt, 1915.

30. 11. 2013

DEN PRO
DĚTSKOU
KNIHU!!!

DEN PRO
DĚTSKOU
KNIHU!!!

www.dendetskeknihy.cz

